

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Karolina Kadak

Noorte poliitilise aktiivsuse representatsioon Eesti
online-meediaväljaannetes 2019. aasta kliimaprotestide
näitel

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Külliki Seppel, MA

Tartu 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Representatsiooni, raamistamise ja diskursuse mõisted	6
1.2 Noorte representatsioon meedias	7
1.3 Meediakajastuse mõju noortele	11
1.4 Noorte poliitiline aktivism Eestis ja mujal maailmas	12
1.5 Noorte kliimaprotestid ja nende kajastus meedias	14
2. UURINGU EESMÄRK, UURIMISKÜSIMUSED JA MEETOD	17
2.1 Probleemipüstitus ja uurimisküsimused	17
2.2 Valim	18
2.3 Uuringu analüüsiskeem	19
2.3.1 Analüüsimetod meedias noorte poliitilisele aktiivsusele antud hinnangute ning “meie” ja “nemad” stiilis vastandamise kindlakstegemiseks	20
2.3.2 Analüüsimetod artiklites esinenud eelduste ja varjatud hinnangute kindlakstegemiseks	22
2.3.3 Artiklites esinenud raamid	22
3. TULEMUSED	24
3.1. Meedias noorte poliitilisele aktiivsusele antud hinnangud ning “meie” ja “nemad” stiilis vastandamine	24
3.1.1. Tonaalsus poliitiliselt aktiivsete noorte suhtes	24
3.1.2. Tonaalsus poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide osas	27
3.1.3. “Meie” ja “nemad” gruppide vastandumine	29
3.2. Artiklites esinenud eeldused ja varjatud hinnangud	32
3.2.1. Soositud käitumisviisid	32
3.2.2. Taunitud käitumisviisid	34
3.2.3. Poliitiliselt aktiivsete noorte kohta kasutatud nimetused	38
3.2.3. Poliitiliselt aktiivsete noorte kohta kasutatud omadussõnad	40
3.3. Artiklites esinenud raamid	43
3.3.1. Artiklites esinevad peamised probleemid ja kultuurilised väärtused	43
3.3.2. Probleemidele pakutud lahendused	46
3.3.3 Kokkuvõte noorte kliimaprotestidega seotud raamidest	48
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	52
KOKKUVÕTE	61
SUMMARY	63
Kasutatud allikad	66
Lisa 1. Analüüsiskeem noorte meediarepresentatsiooni uurimiseks	69
Lisa 2. Nimekiri analüüsitud artiklitest	70

SISSEJUHATUS

Meedias ja avalikkuses kohtab tihti arvamust, et tänapäeva noored ei huvitu ühiskonnast toimuvast ning on apaatsed – näiteks öeldakse seda noorte vähese valimisaktiivsuse põhjal. Küll aga on vähem tähelepanu pööratud sellele, et noorte poliitiline aktiivsus on võtnud teistsuguse vormi: paljud noored võtavad sõna sotsiaalmeedias või panustavad ühiskonda mõnes organisatsioonis tegutsedes. Viimastel aastatel on üks noorte poliitilise aktivismi selgemaid vorme olnud ka kliimaliikumine Fridays for Future, mis on aga tekitanud meedias vastakaid arvamusi.

Mitmed autorid (Cushion, 2007; Mazzarella, 2003, viidatud Bosi, Lavizzari ja Voli, 2019: 621 kaudu; Giroux, 1996; Mazzarella & Pecora, 2007) on nentunud, et noored on võrreldes täiskasvanutega end puudutava meediakajastuse osas kehvas seisus – neid kujutatakse oluliselt kriitilisemalt. Eriti aktuaalne on see just poliitilise aktiivsuse puhul – täiskasvanute ühiskondlikku või poliitilist initsiatiivi võetakse meedias üldiselt positiivsemalt ja suuremal määral vastu kui noorte oma. Kui noored soovivad ühiskonnaellu aktiivselt panustada ning selles esinevatele probleemidele lahendusi pakkuda, on sealjuures oluline ka nende pingutuse väärtustamine. Tihti peale on meedias levinud kuvand noortest kui ühiskonnaelust ja poliitikast mitte huvituvatest inimestest. Kui aga noored astuvad taolisele stereotübile vastu ning näitavad üles aktiivsust ja avaldavad enda arvamust, tuleb neil silmitsi seista järgmise probleemiga – nende arvamuse pisendamisega meediaruumis (Cushion, 2007: 420).

Kui noored on poliitiliselt aktiivsed ning nende arvamus ei lähe kokku ühiskonna enamuse arvamusega, käsitleb meedia noorte arvamust tähtsusetuna ning kajastab neid pigem negatiivsest vaatevinklist (Cushion, 2007: 432), seega on noorte arvamuse laiemas avalikkuses kuulda võtmiseks vaja, et nende seisukohta jagaks ka suur hulk täiskasvanuid. Näiteks võib tuua noorte algatatud kliimaprotestid, mida töö edasistes osades ka lähemalt tutvustan. Kuigi kliima soojenemisega seotud probleemide olulisust mõistavad paljud täiskasvanud, on noorte eestvedamisel algatatud liikumist kritiseeritud ja kohati isegi naeruvääristatud, sest protestide algataja, tol hetkel 16-aastane olnud Greta Thunberg väljendab enda seisukohti väga jõuliselt ja otsekoheselt, mis paljude täiskasvanute arvates ei ole nii noorele inimesele kohane käitumine.

Kuna meediakajastus võib laiemal avalikkuse arvamust mõne teema või ühiskonnagrupi puhul ühe seisukoha poole suunata, on noori puudutaval meediakajastusel oluline mõju ka neile endile. Russell (2004) on välja toonud, et meedial on risk läbi poliitiliste sündmuste ühekülgsel ja ebahuvitava kajastuse ning noorte esimestele püüdlustele poliitilise aktivismi valdkonnas kriitiliselt vastates anda noortele sõnum, et poliitika pole nende jaoks – see aga suurendab omakorda lõhet valijate ja valitavate ning erinevate ühiskonnagruppide vahel.

Praegugi on Eesti ühiskonnas noorte poliitilise aktiivsuse osas levinud meedias erinevad seisukohad, mis võivad mõjutada ka avalikkuse arvamust. Töö eesmärgiks on välja selgitada, kas noorte poliitilise aktiivsuse meediarepresentatsioon Eestis järgib samu raamistamise ja stereotüüpse kujutamise trende, mis on välja tulnud varasemates välismeediat puudutavates uuringutes. Arvestades mitmetest uuringutest selgunud asjaolu, et noorti kajastatakse meedias negatiivselt, soovisin teada, kas see kehtib ka Eesti meediatekstides, mis noori puudutavad. Lisaks soovisin töö käigus välja selgitada, millised kõneisikud noorte kliimapoliitilise aktiivsuse teemal meedias sõna võtavad.

Bakalaureusetöö käigus uurisin noorte poliitilise aktiivsuse kajastamist Eesti meedias 2019. aastal, mil kogus hoogu noorte viimaste aastate poliitilise aktivismi üks populaarsemaid ja enim kõneainet tekitanud vorme, kliimaliikumine Fridays For Future. Ülemaailmsete meeleavalduste käigus tulid kliimamuutuste vastu tänavatele meelt avaldama miljonid noored, sealhulgas ka Eesti õpilased.

Bakalaureusetöö teoreetilises osas annan ülevaate noorte meediakajastusest poliitilise aktiivsuse kontekstis ja selle mõjust noortele endile, kliimaaktivismist ning meediakajastuse analüüsi puudutavatest mõistetest. Töö teises peatükis tutvustan uurimisprobleemi ja -küsimusi, millele soovisin bakalaureusetöös vastused leida. Lisaks annan ülevaate töös kasutatavast uurimismeetodist ja valimi kriteeriumite põhimõtetest ning tutvustan teema uurimiseks loodud diskursusanalüüsi mudelit. Kolmandas peatükis esitan analüüsiskeemi abil läbitöötatud artiklitest saadud info põhjal leitud tulemused, tuues välja olulisemad leiud ja seosed ning neid toetavad näited tekstist. Töö neljandas peatükis on välja toodud olulisemad järeldused analüüsitulemustest ning bakalaureusetöö kokkuvõte.

Uurimisskeem on koostatud Teun A. van Dijki kriitilise diskursuse analüüsi mudeli elementidele toetudes, lisades sellele Entmani (1993: 52) raamistamise elementide analüüsi. Artikleid analüüsisin kvalitatiivsel meetodil.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Representatsiooni, raamistamise ja diskursuse mõisted

Hall (1997: 2) defineerib representatsiooni kui tähenduse loomist läbi keele. Tema teooria kohaselt koosneb kultuuris tähenduse loomine kahest representatsioonisüsteemist, millest esimene hõlmab endas asjade (inimeste, objektide, sündmuste, ideede jne) vahel seoste või võrduste loomist. Teine süsteem hõlmab seoseid meie enda kontseptsioonide ning erinevate keelte vahel, mis neid tähistavad. Asju, kontseptsioone ja märke seob omavahel keel ja selle loome ning protsess, mis need kõik kokku põimib, on representatsioon (Hall, 1997: 5).

Representatsiooni kujunemisel mängib olulist rolli diskursus, mis pole van Dijki (van Dijk, 2008: 3-4) teooria kohaselt mitte ainult autonoomne verbaalne objekt, vaid laiem sotsiaalne praktika ning kommunikatsiooni viis kultuurilises, ajaloolises, sotsiaalses või poliitilises kontekstis. Ta toob näiteks naabritevahelise vestluse analüüsi: see ei koosne ainult vestluse enda analüüsimisest, vaid selleks tuleb teha taustatööd, mis hõlmab endas naabruskonnas elavate inimeste üldise suhtlusstiili kohta info kogumist ning teiste kommunikatsiooni seisukohast oluliste aspektide kirjeldamist – näiteks ajast, ruumist, osapooltest ning nende sotsiaalsetest rollidest sõltumist. Van Dijki kriitilise diskursusanalüüsi mudelit on täpsemalt tutvustatud peatükis 2.4.

Representatsiooni loomisel mängib olulist rolli ka raamistamine, mis kujundab nähtuse kohta käivat kajastust. Entmani (1993: 52) sõnul esineb raamistamine olukorras, kus kujutatavast reaalsusest valitakse kindlad aspektid, mis muudetakse edastatavas tekstis rohkem väljapaistvaks kui teised, toetades seega ühte kindlat vaadet edastatava probleemi suhtes, mis annab edasi kindla suunise teema tõlgendamiseks ning käsitlemiseks. Entmani (1993: 52) teooria kohaselt on raamidel neli peamist funktsiooni: need defineerivad probleeme (näiteks nende kasusid ja kahjusid) läbi kindlate kultuuriliste väärtuste, teevad kindlaks probleemide põhjuseid, annavad neile enda moraalse hinnangu (tehes kindlaks peamised mõjutajad ja nende avaldatava mõju) ning pakuvad välja lahendusi (hinnates omakorda nende võimalikku mõju). Ühes lauses võivad esineda näiteks kõik neli raamistamise funktsiooni, kuid on ka paljusid lauseid, kus neid üldse ei esine – lisaks võivad raamid tekstides esineda ka siis, kui kõik nende neli funktsiooni pole selles esindatud (Entman, 1993: 52).

Raamistamine hõlmab endas kolme protsessi: kultuurilist resonantsi, toetajate tegevust ning praktikat meedias (Gamson ja Modigliani, 1989; viidatud Mazzarella jt, 2007: 11 kaudu). Kultuuriline resonants kujutab endast kindlate raamide vastuvõetavust ja relevantsust auditooriumi jaoks, toetajateks on enamasti inividid või organisatsioonid, kes enda eesmärgist lähtuvalt mõjutavad ajakirjanikke või poliitikuid ning meediapraktika kujutab endast uudiste edastamise tavasid ja rutiine – need aspektid loovad koos töötades raamistamise (Mazzarella jt, 2007: 11).

Tankard (2001: 96) toob välja raamide kasutamise olulisuse meedias – kuigi raamid võivad esineda tagasihoidlikus vormis, võib neil olla auditooriumile väga tugev mõju, näiteks läbi poliitiliste otsuste muutmise. Suur osa raamistamise efektiivsusest tuleb läbi selle varjatud mõju (Tankard, 2001: 97) – tihti ei mõista auditoorium, et näiteks Entmani (1993:52) kirjeldatud raamistamise neli funktsiooni tekstis sisalduvad ning nende arvamust mõjutavad. Tankard võrdleb raamistamise varjatud mõju mustkunstniku trikkide loogikaga – auditooriumi tähelepanu suunatakse millelegi lihtsale, et samal ajal teises punktis varjatult tegutseda ning auditooriumi seeläbi mõjutada (Tankard, 2001: 97). Kuna erinevate nähtuste, sündmuste või sotsiaalsete gruppide (siinhulgas ka noorte) meediakajastus võib mõjutada ühiskonnas toimuvaid protsesse, on nende representatsiooni uurimine äärmiselt oluline.

1.2 Noorte representatsioon meedias

Mitmed autorid (Cushion, 2007; Mazzarella, 2003, viidatud Bosi jt 2019: 621 kaudu; Giroux, 1996; Mazzarella jt, 2007) on toonud välja, et noori ei käsitleta meedias täiskasvanutega võrdsetel alusel, vaid neid representeeritakse negatiivsemalt.

Noortekultuuri kohta levivad negatiivsed arvamused on olnud aktuaalsed juba mitme aastakümne eest. Näiteks Giroux (1996: 11) märkis juba 25 aastat tagasi, et noortekultuuri kajastatakse populaarsetes meediaväljaannetes tihtipeale normidest kõrvalekalduva, ohtliku ning ettearvamatuna, arvestades selle sotsiaalset mõju näiteks poliitiliste otsuste vastu protestimisel. Noorte kajastamises levinud ohtlikkuse kuvandile viitab ka Mazzarella, kes märgib, et empiirilised uuringud on näidanud meediakajastuses levivat stereotüüpi, mille

kohaselt on noored laisad, ükskõiksed ja tegevusetu probleemsed inimesed (Mazzarella, 2003, viidatud Bosi, Lavizzari ja Voli, 2019: 621 kaudu).

Cushion, kes on samuti uurinud noorte poliitilise aktiivsuse representeerimist meediatekstides, (2007:420) mainib, et ajakirjanike seas on levinud aramus, mille kohaselt noored osalevad pigem telemängudes kui käivad valimas. Harrisoni (2002, viidatud Cushion, 2007: 420 kaudu) uurimus 2001. aasta Suurbritannia valimiste kohta kinnitab selle peegeldumist ka toleaeegses meediakajastuses: kui artiklites oli mainitud noori, oli see pea igal korral seotud apaatsuse või huvipuuduse varjundiga. Kui aga noored poliitilist aktiivsust üles näitavad, on see avalikkuse jaoks ootamatu (Cushion, 2007: 420).

Noorte ja vanemate inimeste kajastamise erinevuste puhul on oluline tuua välja ka vanuselise diskrimineerimise mõiste. Meediatekstides esineva vanuselise diskrimineerimise puhul on peetud üldjuhul silmas vanemate inimeste negatiivsemat kajastamist ning sellega seotud riske ja mõju neile kui grupele, sealjuures on aga oluliselt vähem tähelepanu saanud diskrimineerimise vorm, kus kannatajaks on nooremad inimesed (Bergmann ja Ossewaarde, 2020: 268).

Noorte meediarepresentatsioon võib erineda täiskasvanute omast ka sama sündmuse puhul. Cushioni (2007: 432) avaldatud uurimusest selgus, et Suurbritannia noorte Iraagi sõja vastaste protestijate kajastus meedias erines oluliselt vanemate inimeste omast: kui Suurbritannia avalikkus oli sõjavastasuses ühel meelel, oli noorte kajastamine meedias pigem positiivne (artiklitest 29% olid negatiivsed) ning pealkirjad ühendasid noori ja vanemaid protestijaid tänu nende ühisele eesmärgile. Peale sõja algust toimus aga Suurbritannia ühiskonna meelsuses ning ka noorte protestijate meediakajastuses oluline muutus, kui noored (erinevalt täiskasvanutest) aktiivsemalt protestimist jätkasid – 54% neid puudutavatest artiklitest olid negatiivsed (Cushion, 2007: 432). Cushioni sõnul on selle põhjuseks algne täiskasvanute kohalolu meeleavaldustel – kui protestidel osales rohkem täiskasvanuid, anti nende kajastamisel rohkem sõna ka noortele, sest nende kommentaarid tundusid ühiskondlikus arutelus mõistlikud ja tähendusrikkad. Kui aga noorte aramus täiskasvanute omaga enam nii selgelt ei ühtinud, peeti noori irratsionaalseteks tulitekitajateks, kelle tõttu on teiste inimeste igapäevaelu häiritud (Cushion, 2007: 426-427). Ka Giroux (1996: 11) on märkinud, et noored on ühiskonna silmis muutunud raskesti mõistetavateks, võõrasteks ning mingites olukordades ohtlikeks.

Lepianka (2015: 1108), kes võrdles noorte ja vanemate inimeste kajastust Taani meedias, on välja toonud, et noori kajastatakse külmade ning ebasõbralike inimestena, kes võivad küll kindlates olukordades käituda moraalselt või sõbralikult, aga on enda loomult siiski ebausaldusväärsed. Noortega võrreldes on vanemaid inimesi aga kajastatud sõbralikemate ning soojematena (Lepianka, 2015: 1008).

Cushion (2007: 432) tõi noorte poliitilise aktiivsuse koha pealt välja asjaolu, et kui tegu on noorte protestidega, käsitletakse nende arvamust ajakirjanduses tihtipeale tähtsusetuna, nimetades kooliõpilasi “popitegijateks”, kes kasutavad protestimist meetodina koolist põhjusega puudumiseks. Seetõttu ei käsitletud meedias noori kui motiveeritud inimesi, kes enda kodanikuõigusi kasutavad, vaid jultunud inimesi, kes tunnevad poliitika vastu vaid näilist huvi, olles sisimas motiveeritud hoopis võimalusest hiilida kõrvale enda “noore inimese” kohustustest – taolist eelarvamust väljendavad sõnad jõudsid ka tollaseid sündmusi kajastavate artiklite pealkirjadesse (Cushion, 2007: 428).

Negatiivsed hinnangud noorte poliitilise tegevuse osas väljendusid ka arvamused artiklites, kus protestivaid noori peeti naiivseteks ja idealistlikeks kooliõpilasteks (Cushion, 2007: 423). Kui mõned kommenteerijad toetasid noorte osalust poliitilises debatis, leidis ulatuslikult ajakirjanikke ning teisi ühiskonna liikmeid, kes seadsid kahtluse alla noorte piisava küpsuse ühiskondlikus arutelus sõna võtmiseks (Cushion, 2007: 423). Ka Giroux on märkinud, et kaasaegsed noored esindavad laiema avalikkuse jaoks lubamatut vanade ideaalide – mineviku idealiseerimise, homogeense kultuuri ning usu – kõrvalelükkamist (Giroux, 1996: 11).

Tegu ei ole vaid ühte poliitilist suunda puudutava probleemiga. Bosi, Lavizzari ja Voli (2020) uuringust selgus, et noorte arvamuse representatsiooni maht ei erine neid kajastavate väljaannete poliitilise suuna lõikes – nii parem- kui ka vasakpoolse poliitilise suunitlusega väljaanded annavad noortele ühiskondlikel teemadel üksteisega võrreldes võrdses mahus sõna. Siiski on aga näha probleeme noorte poliitilise aktiivsuse kajastamisel, mille tonaalsus erineb täiskasvanute kajastamise omast – vasakpoolse poliitilise suunitlusega väljaanded kajastavad noorteorganisatsioone ning noorte poliitilist aktiivsust vähem ning negatiivsemalt kui parempoolse poliitilise suunitlusega väljaanded (Bosi jt, 2020: 632-633).

Ka mitmed teised autorid on välja toonud ka levinud seisukoha, mille kohaselt ei anta noortele meedias piisavalt sõna neid puudutavatel teemadel (Mazzarella jt, 2007; Cushion, 2007; Kõvatu, 2019). Cushioni (2007: 422) sõnul väljendus protestijate hääle vaigistamine meedias lisaks negatiivsele alatoonile ka artiklite allikate valikus – noorte häält marginaliseeriti läbi nende vähese kasutamise allikatena. Näiteks Iraagi sõda pooldavates väljaannetes avaldatud teemat puudutavatest artiklites vaid 17% olid sõna andnud ka sõjavastastele noortele protestijatele, samas kui sõjavastastes väljaannetes said teemakohastest artiklites 34%-s sõna sõja vastu protestivad noored, mis on küll suurem osakaal kui sõda pooldavate väljaannete puhul, aga sellegipoolest noorte arvamuse vähene kajastamine. Sealjuures ei kajastatud ulatuslikult mitte protestijate sõnumeid ning seisukohti, vaid arvamust, et õiguslikku korda tuleks kasutada noorte distsiplineerimiseks, kontrollimiseks ning nende poliitilise vastuseisu vähendamiseks. (Cushion, 2007: 432).

Noorte seisukoha vähest kajastamist meedias on uuritud ka Eestis. Eesti noorte kohta tehtud bakalaureusetöös uuris Kaarel Kõvatu (2019), miks on ajakirjanikud otsustanud noortekampadest rääkivatest lugudest jätta välja noorte endi seisukoha või kommentaari. Intervjueeritud ajakirjanike vastustest selgus, et nad eelistavad allikatena sõnaõiguslikke täisealisi inimesi, lisaks on nad ettevaatlikud ka noorte võimaliku identifitseerimise osas (Kõvatu, 2019: 33). Sellel on aga mõju noorte kuvandile ühiskonnas.

Noorte meediakajastuse puhul on täheldatud erilist kriitilisust just tüdrukuid puudutavate teemade käsitlemisel. Näiteks Mazzarella ja Pecora (2007) uurisid, kuidas representeeriti noori tüdrukuid Ameerika Ühendriikide meediaväljaannetes aastatel 1993–1999, mille tulemusel selgus, et noori tüdrukuid puudutava meediakajastuse olemus ning allikate ja teemade valik lõi noortest tüdrukutest kuvandi kui kriisis olevast nõrgast ja haavatavast ühiskonnagrupist, sotsiaalsest probleemist, mis vajab lahendust. Neid puudutavate teemade kategooriad olid enamasti negatiivse alatooniga, domineerivad olid neis noorte tüdrukute madala enesehinnangu ning toitumishäirete teemad. Selle kaudu selgus toleaeagses meediakajastuses levinud soov noorte tüdrukute ellu sekkuda või nendega seonduvaid probleeme ennetada (Mazzarella jt, 2007: 20–21).

Noorte seisukoha meediakajastusest välja jätmine on samuti just noori tüdrukuid kajastades eriti levinud. Mazzarella ja Pecora (2007) märgivad, et psühholooge, sotsiaaltöötajaid ja aktiviste kasutatakse noortest tüdrukutest rääkivates artiklites allikatena kõige enam ning

levinud on ka teadlaste arvamuse küsimine, kuid noori tüdrukuid või nende vanemaid kasutatakse allikatena harvemini kui kõiki eelmainitud. Noori tüdrukuid puudutavate artiklite analüüsist selgus, et kui allikatena kasutati täiskasvanud eksperte, olid nende arvamused pigem negatiivsed – näiteks kasutati positiivse alatooniga artiklites vaid ligi kümnendikul juhtudest teadlaste arvamust, samas kui noorte tüdrukute endi või nende vanemate arvamus oli positiivsetes artiklites rohkem representeeritud. Sellest võib järeldada, et ekspertide avaldatud negatiivsed arvamused noorte tüdrukute osas panustavad taoliste hoiakute tekkimisse ka ühiskonnas laiemalt. Kuna artiklite fookus on otseselt seotud allikate valikutega ning uuringust selgus, et negatiivsetes artiklites üldjuhul vastupidise arvamusega allikaid ei kasutatud, mängib olulist rolli noorte tüdrukute kui sotsiaalse konstruktsiooni kujutamises ka väljaannete ning ajakirjanike endi hoiak (Mazzarella jt, 2007: 17-18).

1.3 Meediakajastuse mõju noortele

Kuna meedial on võimalus läbi noorte kriitilise kajastamise mõjutada avalikkuse arvamust neist kui ühiskonnagrupist, tuleb silmas pidada ka taolise kajastuse mõju noortele endile ning nende poliitilisele aktivismile. Russell (2004) nendib enda artiklis, et meedial on risk läbi poliitiliste sündmuste ühekülgse ning ebahuvitava kajastuse anda noortele sõnum, et poliitika ning valimised pole nende jaoks. Kui ka noorte esimesed pingutused ühiskondliku aktiivsuse valdkonnas (näiteks protestid) jäävad vastuseta või saavad negatiivse vastukaja osaliseks, on tõenäolisem, et noorte huvi poliitika vastu kaob – seetõttu lasub meedial, poliitilistel jõududel ning akadeemikutel vastutus mitte suurendada lõhet valijate ja valitavate vahel (Russell, 2004: 353).

Negatiivset alatooni enda kohta käivas meediakajastuses tajuvad ka noored ise: nende arvates on meedial kalduvus kujutada noori enesekesksete, apaatsete ning igavuse käes vaevlevatena (Pecora jt, 1995, viidatud Bosi jt, 2019: 621 kaudu).

Negatiivse meediakajastuse mõju on tihti peale väga otsene. Cushion (2007: 435) märgib, et noorte Iraagi sõja vastaste protestide negatiivne meediakajastus jättis enda jälje poliitiliselt aktiivsete noorte motiveeritusele tulevikus protestides osaleda või enda arvamust väljendada – näiteks tekitas paljudes noortes ebakindlust meedias ülepaisutatud vägivalla ning konflikti kajastamine protestidel. Cushion rõhutab, et seetõttu riskib meedia, mis peaks ühiskonnas

toimuva reaalsele kajastamisele keskenduma, oma sihi kaotamisega ning inimeste informeerimise asemel arendab edasi väga kitsast vaatepunkti olukorrast (Cushion, 2007: 435).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et sellel sajandil on noorte poliitilise aktiivsuse meediakajastuse uurijad leidnud, et antud ühiskonnagrupi representatsioon meedias kipub olema negatiivne. Ühest küljest peetakse noori passiivseteks, samas aga saab nende poliitiline aktiivsus negatiivset vastukaja. Noori mitte mõistev meediakajastus võib olla põhjustatud ka näiteks põlvkondadevahelisest erinevast poliitilise aktiivsuse arusaamast, mis viib erimeelsusteni ühiskonnas ning vastuolulise kajastuseni meedias.

1.4 Noorte poliitiline aktivism Eestis ja mujal maailmas

Põlvkondadevaheline erinev arusaam poliitilisest aktiivsusest võib olla tingitud asjaolust, et tänapäeva noorte poliitiline aktiivsus väljendub teisiti. Jenkins (2018: 8) toob välja, et noori nähakse tihti peale demokraatia kriisi sümbolitena – neid peetakse ühiskonnas ja poliitikas toimuvate sündmuste osas apaatseks, ebapiisavalt või -tõeselt informeerituks ning ükskõikseks oma õiguse suhtes valimistel või poliitilises diskussioonis osaleda (Jenkins, 2018: 8). Lisaks Jenkinsile on ka O'Toole jt (2003: 55) välja toonud, et noored on küll poliitiliselt aktiivsed, aga mitte sellisel kujul, nagu on ühiskonnas harjumuspärane.

Jenkins toob näiteks Ameerika Ühendriikide noored, kes on arvamusel, et nad saavad ühiskondliku elu suunamisse suurema panuse anda läbi hariduse ja kultuuri, selle asemel et käia vaid valimas või saavutada oma eesmärged läbi ametlike institutsioonide. Näiteks saavutavad nad enda ühiskondlikke eesmärged läbi vabatahtliku tegevuse. Tegu on kaalutletud otsusega, mis on toimunud selle tõttu, et noored pole näinud valimas käimisel piisavalt suurt mõju – president Obama kahe ametiaja jooksul toimus suur valimisaktiivsuse suurenemine just noorte ning etniliste vähemuste hulgas, mida on peetud ka Obama valimisvõitude suureks mõjutajaks, kuid paljud neid valijaid puudutavad otsused ei jõudnud nende favoriidi võidust hoolimata lahendusteni mitte Kongressi kaudu, vaid läbi teistsuguste ühiskondlikku aktivismi eeldavate viiside – näiteks kohtulahendite või avaliku arvamuse muutmise kaudu (Jenkins, 2018: 9).

Kitanova (2020) uuring tõestas, et 18-24 aastaste Euroopa noorte valimisaktiivsus ning osalus ametlikus poliitikas on tõepoolest väiksem kui 25-30 aastaste inimeste oma, kuid esimesse vanusegruppi kuuluvad noored tegutsevad tihemini näiteks ühiskondlikes organisatsioonides. Noorte osalust poliitikas mõjutab oluliselt lisaks vanusele, haridustasemele ja sotsiaalsele kuuluvusele ka päritoluriigi demokraatia “küpsus” – näiteks Eesti, Leedu, Poola ja Ungari noorte huvi poliitika vastu on oluliselt väiksem kui noortel, kes on pärit vanematest demokraatlikest ühiskondadest, kus valimistest osavõtt ning poliitiline aktiivsus on inimeste jaoks harjumuspärasemad (Kitanova, 2020: 830).

Noorte poliitiline aktivism on ka Eesti meedias viimastel aastatel palju kõneainet tekitanud – näiteks 2019. aasta märtsi alguses lükkas ERR Novaator “Kust sa tead?” algatuse käigus Euroopa Sotsiaaluuringu 2018. aasta tulemuste põhjal ümber väite, et Eesti noored ei huvitu poliitikast (Himma, Beilmann, 2019). Kuigi Eesti noored ei ole nii alati poliitika- ja kodanikuühiskonna teemadel kaasa rääkima kui nende Lääne-Euroopas elavad eakaaslased, on Eestis noorte poliitilise aktiivsuse olukord oluliselt parem kui ülejäänud endistes Nõukogude Liidu riikides. Noorte usaldus riigiinstitutsioonide (nt erakonnad, politsei, riigikogu) vastu on kõrgem kui vanemate eagruppide seas, aga 18-25 aastaste noorte seas käib hääletamas oluliselt vähem inimesi kui vanemates eagruppides – selle asemel on noored valmis pigem osalema meeleavaldustel, kandma poliitilise sõnumiga märki, tegutsema mõne mittepoliitilise organisatsiooni heaks või allkirjastama petitsioone (Himma, Beilmann, 2019; Noorteseire aastaraamat 2018: 44-50).

Euroopa Liidu algatusel 2016-2019. aastal läbi viidud uuringu PROMISE tulemusest selgus, et noored tunnevad erilist huvi just keskkonnateemade vastu – kui näiteks viimastel valimistel osales 43% noortest, siis keskkonnateemade vastu tunneb huvi lausa 83% noortest. Poliitilise osaluse erinevatest vormidest on populaarne petitsioonidel osalemine, millest veelgi levinum on aga aktiivsus sotsiaalmeedias – noored on eriti alati tegema näiteks keskkonnakaitseteemalisi postitusi või allkirjastama petitsioone (Noor, 2019; Promoting Youth Involvement and Social Engagement, National Report level 2: 189).

1.5 Noorte kliimaprotestid ja nende kajastus meedias

Noorte huvi keskkonnateemade vastu näitab ka noorte viimaste aastate poliitilise aktivismi üks populaarsemaid ja enim kõneainet tekitanud vorme, kliimaliikumine Fridays For Future. Wahlström jt (2019) sõnul on kliimamuutuste vastu protestiv liikumine Fridays For Future, mille eestkõnelejaks ning algatajaks on Greta Thunberg, enda alla koondanud miljoneid kooliõpilasi, olles seega üks suurimaid ülemaailmseid noorteliikumisi. Kliimaliikumine kasvas välja ka globaalseks protestiks kliimamuutuste vastu, milles lõi kaasa üle 1,6 miljoni inimese üle maailma (Wahlström jt, 2019: 6). Streigid toimusid igal nädalal rohkem kui aasta vältel ning said kõige suurema hoo sisse märtsis 2019, mil igareedestel kliimastreikidel hakkas osalema korraga üle miljoni inimese – aina rohkemad õpilased puudusid koolist, et juhtida tähelepanu kliimaga seotud probleemidele ning suunata inimesi nende lahendamise nimel pingutama (Boulianne jt, 2020: 208).

Kliimaprotestidega avaldavad noored meelt vanema generatsiooni praeguse ja ka minevikus esinenud kliimavaenuliku käitumise vastu (Boulianne jt, 2020: 208), seega on tegemist konfliktiga noorema ja vanema põlvkonna vahel. Ülemaailmsed ning igareedestel protestid tõid tänavatele ka Eesti koolinoored, muutes selle üheks suurimaks noori koondavaks meeleavalduseks, mis Eesti ühiskonnas lähiaastatel toimunud on – sellest on tingitud ka mu huvi ja soov teema meediakajastust uurida.

Bergmanni ja Ossewaarde (2020) Saksamaal tehtud uuringu kohaselt kasutatakse Fridays for Future kliimaprotestijate kajastamisel meedias peamiselt nelja raami (“*media images*”). Esimene neist keskendub kliimaprotestijatele kui “kooliõpilastele” – taolise suunaga artiklites pole keskendutud mitte noorte protestide sõnumile ja eesmärgile, vaid meeleavaldustele kui osale “koolilaste” õppeprotsessist. See eraldab kliimaprotestijad nende eesmärgist ning samas ka ühiskonnast, sest neid ei kujutata kui ühiste väärtuste eest seisjaid, vaid eraldiolevat gruppi lapsi, kes ei ole veel piisavalt haritud (Bergmann ja Ossewaarde, 2020: 272). Sellega on seotud ka uuringust selgunud teine raam kliimaprotestijatest kui “popitegijatest”, mis samuti paigutab kliimaprotestijad pigem kooli kui kliima nimel meelt avaldama, viies seega tähelepanu eemale noorte eesmärkidest. Erinevalt “kooliõpilaste” raamist väljendatakse

“popitegijatest” rääkides selget kriitilisust kliimaprotestijate ja nende koolist puudumise suhtes, mis eraldab neid taas ülejäänud ühiskonnast, kus inimestel on protestide pidamine lubatud (Bergmann ja Ossewaarde, 2020: 273). Noorte protestijate käsitlemine meediadiskursuses “popitegijatena” on iseloomulik olnud ka varem, näiteks on selle välja toonud Cushion (2007: 432).

Nagu eelnevad, on ka kolmas raam noorte vanuse suhtes kriitiline: kliimaprotestijaid peetakse “unistajateks”, kes on liiga noored kriitiliselt mõtlemaks ning enda väiteid analüüsimeks (Bergmann ja Ossewaarde, 2020: 282). Ka “unistajate” puhul pole kajastuse fookus noorte väidete ja eesmärkide sisul, vaid noorte kritiseerimisel ja nende vastandamisel täiskasvanutega.

Neljas raam puudutab otsesemalt kliimaprotestide algatajat Greta Thunbergi, keda kajastatakse kui “noort kangelannat”, kes on inimestele positiivseks eeskujuks ja juhiks keskkonnateemadel (Bergmann ja Ossewaarde, 2020: 283). Thunbergi kajastades on aga fookuses tihti peale ka tema vanus, mis paigutab ta sarnaselt teistele kliimaprotestijatele täiskasvanutest eraldi. Sellest on tingitud ka asjaolu, et kuigi Thunbergi kajastatakse kui kliimaliikumise ikooni, on meedia tema suhtes ka väga kriitiline, pannes teda kajastades kokku kolm eelnevalt tutvustatud raami (Bergmann ja Ossewaarde, 2020: 283).

Täiskasvanuid ja roomi eristavate raamide kasutamine on iseloomulik ka kliimaprotestijatele endile, näiteks Greta Thunbergi kõnesid uurinud Murray (2020: 31) leidis neist kolme tüüpi raame: generatsioonidevaheline konflikt, vanemlik raam ning kriisilukorra raam. Murray (2020: 20) toob välja, et Thunbergi sõnul on kliimakriis konflikt vanema ja noorema generatsiooni vahel, millest esimene on saanud kasvada üles lootusrikka tulevikuvaatega, samas kui noorema põlvkonna jaoks pole see kliimakriisi tõttu enam võimalik. Thunberg on konflikti väljendamiseks kasutanud ka “meie” ja “nemad” vastandamist, kus “meie” on tavainimesed ja “nemad” on meedia, poliitikud ning globaalsete institutsioonide juhid.

Murray (2020: 25) välja toodud vanemlik raam Greta Thunbergi kõnedes arendab põlvkondadevahelist konflikti veidi edasi – selle puhul on kasutusel peamiselt argument, et vanemad on enda lapsi ja nooremat põlvkonda alt vedanud, pärandades keskkonnaga seotud probleemid ja vastutuse neile, kuigi tegutsema oleks pidanud juba ammu. Selle raami abil proovib Thunberg aga motiveerida vanemat põlvkonda oma kunagisi vigu parandama ning

anda neile edasiseks tegutsemiseks moraalse kompassi. Selles raamis on siiski ka konflikti elemente, millele Thunberg on tähelepanu juhtinud läbi noortepoolse pettumuse väljendamise.

Kriisiolukorra raami kasutab Thunberg motiveeriva ning samas ka hirmutava faktorina (Murray, 2020: 23). Oma kõnedes toob ta välja, et kliimamuutused tähendavad kriisi ning selle ilmestamiseks toob ta näiteid eksistentsiaalsest ohust, liikide väljasuremise statistikast, kannatustest ja lootusetusest, mida on võimalik vaid “hädapidurit” kasutades ära hoida. Lisaks võrdleb ta praegust olukorda sõja või “põleva majaga”, mis tekitab hirmu ja kriitilist tegutsemist vajava olukorra tunde, mis teisest küljest ka on mõeldud inimesi motiveerima olukorra lahendamise nimel tegutsema. Thunberg on toonud oma kõnedes välja, et praeguses olukorras tegutsemine või mitte tegutsemine määrab selle, kas inimkond jääb ellu või mitte (Murray, 2020: 24).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et sellel sajandil on noorte poliitilise aktiivsuse meediakajastuse uurijad leidnud, et antud ühiskonnagrupi representatsioon meedias kipub olema negatiivne. Ühest küljest peetakse noori passiivseteks, samas aga saab nende poliitiline aktiivsus negatiivset vastukaja. Noori mitte mõistev meediakajastus võib olla põhjustatud näiteks põlvkondadevahelisest erinevast poliitilise aktiivsuse arusaamast, mis viib erimeelsusteni ühiskonnas ning vastuolulise kajastuseni meedias. Kliimakriisi kontekstis on aga generatsioonidevaheline konflikt veel selgemini tuvastatav, mis väljendub ka teemakohastes raamides.

2. UURINGU EESMÄRK, UURIMISKÜSIMUSED JA MEETOD

Töö teises peatükis tutvustan uurimisprobleemi ja -küsimusi, millele soovisin bakalaureusetöös vastused leida. Lisaks annan ülevaate töös kasutatavast uurimismeetodist ning valimi kriteeriumite põhimõtetest. Lõpuks tutvustan teema uurimiseks loodud diskursusanalüüsi mudelit.

2.1 Probleemipüstitus ja uurimisküsimused

Vastavalt töö teoreetilises osas väljatoodule on mitmed uuringud näidanud, et noorte representatsioon meedias on negatiivse alatooniga ning noortele antakse end puudutavatel teemadel sõna vähestel juhtudel (Cushion, 2007; Giroux, 1996 jt). Noorte kujutamisel meediatekstides on levinud stereotüüpne suhtumine, mis kujutab noori igavlevate, laiskade ja ükskõiksete inimestena, kes otsivad võimalusi kohustuste vältimiseks ning ühiskonnaelust kõrvale hoidumiseks – näiteks koolist puududes.

Kui aga noored on poliitiliselt aktiivsed ning nende arvamus ei lähe kokku ühiskonna enamuse arvamusega, käsitleb meedia noorte arvamust tähtsusetuna ning kajastab noori pigem negatiivsest vaatevinklist (Cushion, 2007: 432). Samal ajal on mitmed uuringud näidanud, et noori puudutavast meediakajastusest tuleb välja ka viide noorte kui ühiskonnagrupi ohtlikkusele (Mazzarella, 2003, viidatud Bosi, Lavizzari ja Voli, 2019: 621 kaudu; Giroux, 1996:11). Tankard (2001: 96) on välja toonud raamistamise ehk kindla nähtuse teatud aspektide rõhutamise puhul selle meediakajastuses esinemise mõju auditooriumile: muutes varjatult inimeste arvamust, võib raamide pidev esinemine muuta ka näiteks poliitilisi otsuseid.

Nagu käesoleva töö esimeses peatükis mainitud, võib meediakajastus laiemal avalikkuse arvamust mõne teema või ühiskonnagrupi puhul ühe seisukoha poole suunata, mistõttu on neid puudutaval meediakajastusel oluline mõju ka noortele endile. Russell (2004) on välja toonud, et meedial on risk läbi poliitiliste sündmuste ühekülgse ja ebahuvitava kajastuse ning noorte esimestele püüdlustele poliitilise aktivismi valdkonnas kriitiliselt vastates anda noortele sõnum, et poliitika pole nende jaoks – see aga suurendab omakorda lõhet valijate ja valitavate ning erinevate ühiskonnagruppide vahel.

Töö eesmärgiks on välja selgitada, kas noorte poliitilise aktiivsuse meediarepresentatsioon Eestis järgib samu raamistamise ja stereotüüpse kujutamise trende, mis on välja tulnud varasemates välismeediat puudutavates uuringutes. Sellest tulenevalt soovisin bakalaureusetöös leida vastused järgnevatele küsimustele:

1. Milliseid hinnanguid antakse noortele kliimaprotestijatele ja nende tegevusele teemakohastes meediatekstides?
 - a. Millised kõneisikud noorte kliimaprotestijate osas meedias sõna võtavad?
2. Kuidas esineb noorte kliimaprotestidega seotud meediatekstides “meie” ja “nemad” vastandamist?
3. Millised on peamised noorte kliimaprotestijate kohta meediatekstides kasutatavad raamid?

Esimese uurimisküsimuse abil soovisin välja selgitada, millised noorte kliimaprotestijatega seotud varjatud ja selged eeldused ning hinnangud analüüsitud meediatekstides peegeldusid ning kes olid nende peamised esitajad. Teine uurimisküsimus aitas kindlaks teha, millised üksteisele vastanduvad grupid analüüsitud artiklites esinesid ning kuidas antud teemal sõna võtnud kõneisikud ja nende arvamused põrkusid. Kolmas uurimisküsimus aitas kindlaks teha, milliseid raame või narratiive noorte kliimaprotestijate kajastamisel meediatekstides kasutati.

2.2 Valim

Esialgne valim moodustus süstemaatilise kontentanalüüsi käigus artiklitest, mis tulevad Delfi, Eesti Päevalehe, Eesti Ekspressi, ERR-i ja Postimehe otsingus välja, kui uurida 2019. aastal online-meedias avaldatud noorte poliitilist aktiivsust kajastavaid artikleid, mille sisus sisaldub sõna “noor” või “kliima” selle erinevates vormides. Võtsin valimisse artikleid mõlema märksõnaga seotud otsingutest, sest kasutades vaid ühte neist jäid mõned olulised artiklid otsingust välja. Vaatasin läbi kõik artiklid, mis antud perioodil märksõnadega “noor” ja “kliima” otsingust välja tulid, valides nende seast välja meediatekstdid, mis vastasid kõige paremini töö eesmärgile ning koostatud analüüsiskeemile.

Valimisse võtsin artiklid, milles on noorte poliitilise aktiivsuse (eelkõige kliimaprotestidega) seonduvat põhjalikumalt kajastatud (ehk kui leitud artikli pealkiri oli näiteks "Võru Gümnaasiumi direktor pälvis noore haridustegelase preemia", siis see valimisse ei sobinud, kuigi oli seotud märksõnaga "noor") ning kus peegeldusid ka konkreetsed hoiakud ja üldistavad väited noorte suhtes. Valimist arvasin välja välja lühiuudised. Jätsin valimisse tasuta ja tasulised uudised, sest need peegeldavad kõige paremini inimeste keskmist meediat saadavat infot.

Lõplik valim moodustus artiklitest, mis on vähemalt 2000 tähemärgi pikkused ning peegeldasid selgeid hoiakuid noorte suhtes. Artikli sobivust ning selles peegelduvate hoiakute olemasolu hindasin lähtudes enda subjektiivsest hinnangust artikli teemakohasuse üle. Valimisse selekteerisin 44 artiklit, mille hulka kuulusid ka protestijate endi poolt kirjutatud arvamused artiklid.

Noorte poliitilise aktiivsuse meediarepresentatsiooniga seotud diskursuste kindlakstegemiseks analüüsisin valimisse sattunud 44 artiklit, mis ilmusid 2019. aastal Eesti *online*-meediaväljaannetes. Analüüsisin artikleid viiest väljaandest: Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht, Postimees, ERR ja Delfi (sealhulgas ka Delfi kuulumad väljaanded Maaleht ning Delfi Naistekas). Analüüsitud artiklid jagunesid žanri järgi kategooriatesse uudis, arvamused artikkel, juhtkiri, kolumn ning intervjuu.

2.3 Uuringu analüüsiskeem

Halli (1997: 2) teooria kohaselt koosneb kultuuris tähenduse loomine kahest representatsioonisüsteemist, millest esimene hõlmab endas asjade (inimeste, objektide, sündmuste, ideede jne) vahel seoste või võrduste loomist, teine aga seoseid meie enda kontseptsioonide ning erinevate keelte vahel, mis neid tähistavad. Need kokku moodustavad representatsiooni. Halli (1997: 2) teooriale omased representatsiooni konstrueerimise elemente oli võimalik tekstis määratleda van Dijki kriitilise diskursusanalüüsi mudeli kaudu.

Valimisse sattunud artikleid analüüsisin kvalitatiivsel meetodil, olles koostanud esialgse uurimisskeemi Teun A. van Dijki kriitilise diskursusanalüüsi mudeli elementidele ning

Entmani ja Halli teooriatele toetudes. Enda bakalaureusetöös lähtun “noorte” defineerimisel meediatekstides esinenud käsitlusest.

Kriitiline diskursusanalüüs on minu hinnangul artiklite analüüsiks parim ja laiahaardelisim. Selle abil on võimalik luua seoseid diskursuslike praktikate, sotsiaalsete praktikate ja ühiskondlike struktuuride abil, mis võivad jääda tavaolukorras tähelepanuta (Sheyholislami, 2001:1). Diskursusanalüüs aitab põhjalikult hinnata ka teksti keelekasutust, tähenduslikkust ning muid omadusi, mille kaudu selgub selle diskursiivne olemus.

Järgnevalt selgitan analüüsiskeemi ning -meetodi täpsemat olemust osade kaupa. Analüüsiskeem on leitav Lisas 1.

2.3.1 Analüüsimetod meedias noorte poliitilisele aktiivsusele antud hinnangute ning “meie” ja “nemad” stiilis vastandamise kindlakstegemiseks

Analüüsi käigus tõin esmalt välja artiklite autorid ning jagasin nad vastavalt oma positsioonile seitsmesse kategooriasse. Kui autor võis sobida mitmesse kategooriasse, võtsin arvesse tema rolli, mida on artiklis mainitud või hindasin, milliselt positsioonilt artikkel on kirjutatud. Kui autori rolli mainitud polnud, määratlesin seda varasema teadmise põhjal või otsisin infot muudest allikatest. Esimeseks kategooriaks on ajakirjanik, teine autorite kategooria keskendub aga noorte kliimaprotestide häälekandjatele ning sinna kuuluvad protestiliikumise aktiivsed toetajad ning protestidel osalevad noored. Minu hinnangul kuuluvad analüüsitud artiklite autoritest sinna näiteks Getter-Agnes Aareleid, Kertu Birgit anton ning noorte kliimaprotestidele sarnaneva liikumise Vastuhakk Väljasuremisele üks eestkõnelejaid Madis Vasser.

Kolmanda autorite kategooria moodustavad toimetajad ning toimetused. Sinna alla kuuluvad näiteks toimetaja Juhan Raud ning juhtkirjade või refereeritud artiklite autorid. Neljanda kategooria moodustavad noorsootöötajad või enda töös noortega tihedalt kokku puutuvad inimesed (nt õpetajad). Sellesse kategooriasse panin MTÜ Meediasüsti juhendaja Kristina Maseni, kirjaniku ja õpetaja Aarne Rubeni ning Eesti noorsootöö keskuse juhi Edgar Schlümmeri. Viienda kategooria moodustavad poliitikud ning analüüsitud artiklite autorite

hulgast kuuluvad sinna näiteks Moonika Helme, Züleyxa Izmailova ning Isamaa Noortetühendus ResPublica aseesimees Kätlin Kuldmaa. Kuuendaks kategooriaks on arvamusiid, kuhu kuuluvad erinevate valdkondadega tegelevad autoriteetsed isikud. Sellesse kategooriasse lugesin näiteks kirjandusteadlase Maarja Vaino, ajalehe Sirp arhitektuuritoimetaja ning arhitekt Elo Kiiveti ning bioloog Aleksei Lotmani. Seitsmenda kategooria (“muu”) alla kuulub analüüsitud artikli autor, keda polnud võimalik teiste kategooriate alla lugeda – Kantar Emori uuringuspetsialist Reet Marii Rökk.

Esmalt uurisin noorte kohta öeldud positiivseid ja negatiivseid väiteid, jagades selle põhjal artiklite tonaalsuse poliitiliselt aktiivsete noorte suhtes viide kategooriasse: selgelt toetav, pigem toetav, neutraalne, pigem kriitiline, selgelt kriitiline. Samade analüüsikategooriate alusel uurisin ka poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide kajastamise tonaalsust. Kriteeriumid, mille alusel tonaalsuse kategooriatesse jagasin, on toodud välja analüüsi peatükis. Oli mitmeid artikleid, mille puhul oli keerulisem vahet teha näiteks pigem toetaval ja neutraalsel hoiakul, kuid kindlate tingimuste sõnastamine muutis selle lihtsamaks.

Lisaks uurisin ka artiklis esinevate gruppide esinemist, mille indikaatoriks oli “meie” ja “nemad” väljendite kasutamine nende erinevates vormides või umbisikuline kõneviis, millega luuakse gruppide vahele distantse. Analüüsi tulemused on esitatud Tabelites 1, 2 ja 3.

Lähtudes teooriast, mille kohaselt väljenduvad inimeste hoiakud tihti “meie” versus “nemad” tüüpi vastandamises, uurisin meediatekste diskursusanalüüsi mudeli alusel, mis toetub van Dijki teooriale. “Meie” versus “nemad” tüüpi vastandamine näitab van Dijki (1997: 28) teooria kohaselt üksteisele vastanduvate gruppide poolt üksteisele antavaid hinnanguid, mis peegeldavad autorite hoiakut, nende arusaama olukorras esinevatest sotsiaalsetest gruppidest ning enda määratlemist nende seas. Poliitilises sfääris väljendatakse sellist tüüpi vastandamisega polariseeruvaid poliitilisi vaateid, näiteks “Meie oleme demokraatlikud, aga nemad mitte” – sinna alla kuulub ka näiteks “meie” väärtustest või “meist” kui ühiskonnast rääkimine, kui on olemas grupp, kes sellele selgelt vastandub (van Dijk, 1997: 28).

Taolist kaheks jaotumist aitavad van Dijki teooria kohaselt tekstis tuvastada järgnevad kategooriad: teksti ühiskondliku konteksti kindlakstegemine, artiklis välja toodud gruppide omavaheliste suhete ja võimalike konfliktide kindlakstegemine, “meie” ja “nemad” tüüpi positiivsete ja negatiivsete hinnangute andmine, eelduste ja hoiakute väljatoomine ning teksti

formaalse struktuuri analüüsimine (näiteks sõnavara ja lausete ülesehitus), mis aitab välja tuua gruppide polariseerumist (Dijk, 1998, viidatud Sheyholislami, 2001:4 kaudu).

Van Dijki mudeli põhimõtete alusel analüüsisin valitud artiklites esmalt artiklis esinevate gruppide omavahelisi suhteid, tehes kindlaks, milline on teksti ühiskondlik taust ning autori ja teiste artiklis esinevate huvipoolte võimalikud omavahelised seosed ja konfliktid. Seejärel hindasin, kas tekstis on kasutatud “meie” ja “nemad” tüüpi vastandamist või jagatud teksti osapooli kuidagi gruppidesse ning milliseid hinnanguid osapooltele on antud. Viimaks tõin välja tekstis esinevad eeldused ja hoiakud, hinnates artiklis esinevate hoiakute olemasolu läbi teksti formaalse struktuuri, näiteks semantika ning keelekasutuse, analüüsimise.

2.3.2 Analüüsimeetod artiklites esinenud eelduste ja varjatud hinnangute kindlakstegemiseks

Tekstianalüüsi teine osa puudutab eelduste ja varjatud hinnangute kindlakstegemist. Vaatasin esmalt artiklite formaalset struktuuri ehk sõnavara ja süntaksi kasutamist viisil, mis võib viidata polariseeruvate gruppide arvamusele. Selleks analüüsisin artiklites poliitiliselt aktiivsete noorte kohta kasutatud nimetusi ja omadussõnu ning nende varjundit. Seejärel uurisin, millist ühiskonna ja noorte poolset käitumist soositakse ning millist taunitakse, et teha kindlaks artiklite autorite poolsed eeldused ja hinnangud. Analüüsi tulemused on esitatud tabelites 4, 5, 6 ja 7.

2.3.3 Artiklites esinenud raamid

Lisaks kriitilisele diskursusanalüüsile on meediateksti analüüsis oluline teha kindlaks ka raamistamise olemasolu, mis võib peegeldada autori hoiakuid ning mõjutada auditooriumi arvamust. Entmani (1993: 52) teooria kohaselt on raamidel kaks peamist funktsiooni: probleemide defineerimine läbi kindlate kultuuriliste väärtuste ja neile lahenduste pakkumine (hinnates nende võimalikku mõju), ning kaks lisafunktsiooni: probleemide põhjuste kindlakstegemine ja lahendustele moraalse hinnangu andmine (tehes kindlaks peamised mõjutajad ja nende avaldatava mõju). Raamistamise esinemiseks võivad, aga ei pruugi lauses esineda kõik neli funktsiooni (Entman, 1993: 52).

Tekstianalüüsi kolmandas osas tegin kindlaks tekstis leiduvad raamid. Raamide olemasolu kindlakstegemiseks analüüsisin, kas artiklis esinevad Entmani (1993: 52) teooriale omased raamistamise kaks peamist funktsiooni ning koostas nende põhjal kokkuvõtva tabeli (Tabel 8), mis näitab analüüsitud meediatekstides esinevaid peamisi suundi noorte kliimapoliitilise aktiivsuse käsitlemisel. Selleks analüüsisin, kuidas defineeriti noorte kliimaprotestidega seotud peamist probleemi või kultuurilisi väärtuseid ning milliseid lahendusi probleemidele pakuti. Leitud raame võrdlesin Murray (2020) ning Bergmanni ja Ossewaarde (2020) poolt leitud noorte kliimaprotestijate kohta käivate ja nende enda poolt loodud raamidega.

3. TULEMUSED

Antud peatükis esitan analüüsiskeemi abil läbitöötatud artiklitest saadud info põhjal leitud tulemused. Kuna tegu on kvalitatiivse uurimuse ning andmestikuga, toon tulemuste peatükis välja diskursusanalüüsi kaudu selgunud olulisemad leiud ja seosed ning neid toetavad näited tekstist.

Vastavalt uurimisküsimustele on analüüs jaotatud kolmeks osaks, milleks on “meie” ja “nemad” gruppide vastandamine, hinnangud noorte poliitilisele aktiivsusele ning noorte poliitilist aktiivsust käsitlevad raamid. Uurimisküsimuste kaupa esitatud analüüsi käigus on iga analüüsikategooria tulemused esitatud ka tabelina, kus on välja toodud erinevad analüüsikategooriad ja nendega seotud elemendid, mida on koos näidetega pikemalt tutvustatud.

3.1. Meedias noorte poliitilisele aktiivsusele antud hinnangud ning “meie” ja “nemad” stiilis vastandamine

3.1.1. Tonaalsus poliitiliselt aktiivsete noorte suhtes

Tonaalsuse poliitiliselt aktiivsete noorte suhtes võib jagada viide kategooriasse selgelt toetavast selgelt kriitiliseni. Analüüsikategooriad ning tekstinäited on toodud välja Tabelis 1. **Selgelt toetav** tonaalsus/hoiak on iseloomulik eelkõige artiklitele, kus hinnatakse noorte motiveeritust ühiskonda panustada ning asjaolu, et just noored proovivad poliitikutega dialoogi pidada ning ühiskonda jätkusuutlikkuse poole suunata. Lisaks peeti oluliseks ka poliitilise aktiivsuse mõju noorte ühiskondlikule mõtteviisile tulevikus. Selgelt toetava hoiakuga olid autoritest eeskätt noored protestijad ise, protestiliikumise aktiivsed toetajad ning arvamusliidrid. Noortepoolset aktiivsust ning enda kuuldavaks tegemist toetavad ka noorsootöötajad ning noortega enda töös kokku puutuvad artiklite autorid, kelle toetav fookus on pigem noorte algatusvõimel ning nende poliitilisel ja ühiskondlikul kuuldavõtmisel.

Pigem toetava hoiakuga on artiklid, kus näiteks kritiseeritakse protestivatele noortele vastanduvaid gruppe või väljendatakse noorte suhtes positiivseid hoiakuid, aga erinevalt

noori selgelt toetavatest artiklitest tuuakse välja ka negatiivseid aspekte või murekohti noorte poliitilise aktiivsuse juures. Sellesse kategooriasse kuuluvate artiklite sisuline fookus on pigem protestide laiemal ühiskondlikul mõjul, mitte nii suurel määral noortel endil. Pigem toetava hoiakutega olid autoritest eelkõige arvamusiidrid, kelle artiklite tonaalsus oli analüüsiv, kuid noorte tegevuse suhtes üldjoontes positiivne. Sarnast tonaalsust esindasid ka ajakirjanikud, kes tõid välja ka kriitikute seisukohti ning andsid olukorrast ülevaate, kuid kajastasid oluliselt rohkemal määral protestivate noorte öeldut ning esitasid artiklis nende suhtes positiivse tonaalsusega väiteid.

Noorte poliitilise aktiivsuse osas **neutraalsel** seisukohal on toimetajad ja ajakirjanikud, kes on olukorda kajastanud peamiselt refereerides, andmata endapoolseid hinnanguid. Nende analüüsitud artiklite puhul ei olnud kajastuse puhul märgata positiivset ega negatiivset tonaalsust noorte suhtes.

Pigem kriitilise hoiakuga on autorid, kes peavad noorte ideid õigeks, aga protestide teostust või poliitilise aktiivsuse väljendusviise valeks. Nende hulgas on ka autoreid, kes tunnistavad näiteks noorte sõnumite olulisust, kuid peavad noori poliitiliselt lihtsalt manipuleeritavaks grupiks ning kritiseerivad Greta Thunbergi väljendusviise, tunnistades samas, et ta on palju saavutanud. Sellesse gruppi kuuluvad arvamusiidrid ning ajakirjanikud, kes on oma artiklites üldiselt ülevaadet andvad, aga kelle tekstide sõnastusest või kriitika kajastamise osakaalust kajastub ka kriitilisus noorte suhtes.

Selgelt kriitilise hoiakuga artiklite hulka kuuluvad noori silmakirjalikkuses või manipuleerimises süüdistavad seisukohad. Sellesse kategooriasse kuuluvates artiklites on näiteks toodud välja noorte “popitegemise” asjaolu, mis mõjub artiklite autorite jaoks ebasiiralt, sest noored saaksid nende hinnangul keskkonna jaoks midagi ära teha ka näiteks prügikoristustalgutel osaledes või oma vabast ajast protestides. Selgelt kriitiline hoiak on iseloomulik ka artiklitele, kus kaheldakse noorte teadmiste õigsuses ja kliimakriisi olulisuses või arvatakse, et noorte poliitiline aktiivsus on kliimaprobleemide lahendamisel pigem takistav faktor. Mitmetes sellesse kategooriasse kuuluvates artiklites ollakse kriitiline ka Greta Thunbergi suhtes. Selgelt kriitilise hoiakuga olid autoritest eelkõige konservatiivse taustaga poliitikud ning arvamusiidrid.

Tabel 1. Tonaalsus poliitiliselt aktiivsete noorte suhtes

Tonaalsus	Näide
Selgelt toetav	<i>"Loodetavasti ei jää see ühekordseks aktsiooniks, vaid kooliõpilased hakkavad Toompeal ja mujal regulaarselt meile meelde tuletama, et kõrgemast pensionist, suurematest lastetoetustest, kiiremast majanduskasvust jms ei ole täit või üldse rõõmu, kui maailma kliima hukka läheb."</i> (artikkel 9)
Pigem toetav	<i>"Kuna kool on just selle sümbol, kuidas täiskasvanud teavad kõige paremini, mida noorel inimesel on vaja teada ning osata ja kuidas ta seda saavutama peaks, siis tähendab koolistreik ka üleskutset murda seesama enam-vähem jumalast antud elukorraldus et laps räägib siis, kui kana pissib."</i> (artikkel 16)
Neutraalne	<i>"Riigikogu ette protesteerima tulnud noored püüavad oma igapäevaelus käituda võimalikult keskkonnasõbralikult. "Ma arvan, et ma olen päris loodussäästlik. Sorteerin prügi ja vaatan, et ma liiga palju prügi ei toodaks," ütles Mila "Aktuaalsele kaamerale"."</i> (artikkel 44, autor ei võta ise seisukohti, vaid tsiteerib)
Pigem kriitiline	<i>"Kliimast rääkides kulutab meeleavaldaja oma jõu ja innukuse sellele, et vastutus kellegi teise õlgadele lükata ja sundida kedagi teist tegutsema selle asemel, et ise pingutada ja kliimateadlikult käituda."</i> (artikkel 35)
Selgelt kriitiline	<i>"Arusaadav – anna lapsele enam-vähem arvestatav põhjus koolist ära viilida ning laps kindlasti kasutab seda. Ja eriti tore on see, kui koolist pausi panemine on seotud mingi kõrgemat sorti moraalse või eetilise võitlusega"</i> (artikkel 32)

3.1.2. Tonaalsus poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide osas

Tonaalsus poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide osas jagunes samuti viide kategooriasse selgelt positiivsest selgelt kriitiliseni. Analüüsikategooriad ning tekstinäited on toodud välja Tabelis 2.

Selgelt toetava hoiakuga on üldjoontes samad autorid, kelle puhul võis täheldada selget kriitilisust noorte osas. See hoiak on iseloomulik eelkõige artiklitele, milles ei peeta kliimaprobleeme Eesti kontekstis oluliseks, sest Eesti pole keskkonnareostust tekitavate riikide eesotsas. Teiseks sellele grupile iseloomulikuks jooneks on kriitilisus kliimaprotestide toimumise, noorte pakutud lahenduste ning poliitikute süüdistamise osas.

Poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide osas **pigem toetava** hoiakuga artikleid iseloomustab noorte motiivides kahtlemine ning olukorra analüüsimine noorte suhtes pigem kriitilisest vaatepunktist. Vastanduvate gruppide osas selgelt positiivsetest artiklitest erinevad pigem positiivsed artiklid oma analüütilisuse ja rohkema tasakaalukuse poolest – noorte suhtes esitatakse ka mõningaid positiivseid väiteid ning tunnistatakse nende saavutusi või kliimakriisi olulisust, aga siiski on tuntav skeptilisus. Seda hoiakut esitasid eeskätt ajakirjanikud Greta Thunbergi tausta analüüsivates artiklites.

Antud grupi osas **neutraalse** hoiakuga olid artiklid, kus poliitiliselt aktiivsetest noortest rääkivates artiklites ei olnud nende kriitikutele sõna antud või oli kasutatud neutraalsel toonil tsiteerimist, mis oli tasakaalustatud poliitiliselt aktiivsete noorte osas positiivse sisuga tsitaatidega. Nende artiklite autorite hulka kuulusid peamiselt toimetajad või toimetused.

Poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide osas **pigem kriitilise** hoiakuga artikleid iseloomustab antud gruppide teatud määral mõistmine ning mõningane neid pooldav argumentatsioon, aga ka kriitilisus noorte initsiatiivi kritiseerijate osas, sest nende seisukohad võivad mõjutada noorte motivatsiooni tulevikus aktiivne ühiskonna liige olla. Selle arvamuse kandjad on enamasti noorsootöötajad või noortega enda töös tihedalt kokku puutuvad autorid. Lisaks iseloomustab sellesse kategooriasse kuuluvaid artikleid ka kliimaprobleemide teadvustamine ning tõdemus, et praegusel viisil toimimine ei ole keskkonna ega ühiskonna

jaoks jätkusuutlik. Seda arvamust esitasid eelkõige ajakirjanikud, kes kirjutasid oma artikli noorte vaatepunktist ning peamiselt neile sõna andes.

Selgelt kriitilise hoiakuga artiklites peegeldub eelkõige kriitika poliitikute ning ühiskonna tegevusetuse osas olukorras, kus keskkonnaprobleemid on muutunud tõsiseks ohuks. See on iseloomulik eelkõige protestivate noorte hulka kuuluvatele või neid aktiivselt toetavatele autoritele. Protestivatele noortele vastanduvate gruppide suhtes kriitilise hoiakuga artiklites ollakse kriitiline ka inimeste võimetuse osas noorte sõnumit kuulata, mis viib nende ühiskonnast ja poliitikast kõrvalelukkamiseni ning kliimaprobleemide süvenemiseni. Taoline kriitika on tekstides leitav peamiselt arvamusiidritest autorite seas. Noorsootöötajate või oma töös noortega tihedalt kokku puutuvate autorite puhul on artiklites olev kriitika ka täiskasvanute vastuolulise noortesse suhtumise osas – noortelt justkui oodatakse aktiivsust, aga kui nad seda üles näitavad, saavad nad kriitika osaliseks.

Tabel 2. Tonaalsus poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide suhtes

Tonaalsus poliitiliselt aktiivsetele noortele vastanduvate gruppide suhtes	Näide
Selgelt toetav	<i>"Miks arvata, et meie poliitikud ei soovi kliima soojenemise vastu midagi teha? Pole mingit põhjust oletada, et meie valitsus ning mistahes teised asjaga seotud tegelased ei teaks või ei märkaks kliima soojenemist. Nende küsimus on: mida teha?" (artikkel 35)</i>
Pigem toetav	<i>"Kas Malala Yousafzai ja Greta Thunberg on täiskasvanutena meediale veel sama huvitavad või kaotavad nad hiljem tähelepanu sama kiiresti kui suureks kasvanud kutsikas?" (artikkel 40)</i>
Neutraalne	<i>"Siiski on kriitikud öelnud, et Thunbergi retoorika, näiteks kliimakriisi iseloomustamine väitega, et meie kodu põleb, hajutab kliimamuutusi puudutavat teaduslikku sõnumit, toob</i>

	<i>kahju tehnoloogilisele innovatsioonile ja jätab varju paljud teised keskkonnaalased väljakutsed." (artikkel 43, jutustab ümber poliitiliselt aktiivsete noorte pooldajate ja kriitikute seisukohti, aga ei anna hinnanguid)</i>
Pigem kriitiline	<i>"Tundub, et paljud inimesed on seda endale elus esimest korda teadvustanud just tänu Greta Thunbergile. Tema suhtes kerkinud pahameelelaine pole muud kui kõige tavalisem sõnumitooja nuhtlemine." (artikkel 19)</i>
Selgelt kriitiline	<i>"Uskumatu, et Greta kõnet ÜRO-s on nimetatud ebaeetiliseks, läbimõtlemata kliimapaanikaks. Kuidas te julgete? Ma vaatan teie kiilanevate peade poole, härrad!" (artikkel 29)</i>

3.1.3. “Meie” ja “nemad” gruppide vastandumine

“Meie” ja “nemad” gruppide vastandumist esines analüüsitud artiklites seitsmel erineval viisil, mis kujunesid vastavalt tekstides esinevatele gruppidele, mis omavahel vastandusid või ühtekuuluvust väljendasid. “Meie” ja “nemad” kategooriad ja neile vastavad tekstinäited artiklitest on välja toodud Tabelis 3.

Esimene neist on **“meie kui noored”**, mida esitasid eeskätt poliitiliselt aktiivsed noored ise, rääkides kliimaprotestidest ja enda seisukohtadest. “Meie kui noored” grupi seisukohad erinesid “meie kui ühiskond” seisukohtadest selle poolest, et neis esines rohkem noorte ja täiskasvanute/ühiskonna ning noorte ja poliitikute vastandamist – näiteks juhtisid kliimaprotestijad tähelepanu sellele, milliseid muudatusi nad on enda harjumustes teinud, et keskkonnasõbralikum olla, ning kutsusid täiskasvanuid üles sama tegema või kliimaprobleemide tõsidust tunnistama.

“Meie kui ühiskond” hoiaku puhul räägitakse kliimaprobleemidest kui ühiskondlikust probleemist, mille parandamise nimel peavad koostööd tegema kõik osapooled ning mille lahendamine on kõigi huvides. Selle hoiaku puhul olid välja toodud ka ühiskondlikud

käitumismustrid, mis võivad probleemi lahendamist takistada, aga need olid esitatud üldistatult (nt *"Teisalt ei taha inimesed ilmselt probleemi tunnistada, kuna oleme mugavad ja ei suuda oma harjumusi muuta."*, artikkel 30). Seda esitasid peamiselt noored protestijad ning nende aktiivsed toetajad ning arvamusiidrid, kelle eesmärk on kutsuda ühiskonda üles noori ja nende sõnumit kuulama ja luua vastanduvate gruppide vahel ühtsust

"Meie kui täiskasvanud" hoiakut kasutati täiskasvanute poolt enda kaitsmiseks või kritiseerimiseks. Seda hoiakut väljendasid eelkõige arvamusiidrid, kelle soov oli kutsuda teisi täiskasvanuid (kui kliimakriisi lahendamise eest vastutavaid inimesi) üles noori kuulama, et järeltulevatele põlvedele elamiskõlblik keskkond jätta. See hoiak väljendab selgelt, et olukorra lahendamine on eelkõige täiskasvanud inimeste käes.

"Nemad kui (kliimaprotestijatele vastanduvad) täiskasvanud" hoiakut kasutasid artiklites eelkõige ajakirjanikud, toimetajad ja arvamusiidrid, kes on noorte sõnumi ja poliitilise aktiivsuse osas toetaval hoiakul, soovides end poliitiliselt aktiivsete noorte suhtes kriitilisest täiskasvanute grupist distantseerida. Seda hoiakut iseloomustab eelkõige mõistmatus kliimaprotestijate kritiseerimise ning noorte ühiskondlikust arutelust kõrvalejätmise osas.

"Nemad kui poliitikud" hoiak väljendab eelkõige kriitilisust poliitikute tegevusetuse osas, kutsudes neid üles keskkonnasõbralikke otsuseid langetama ning väljendades, et kliimakriisi efektiivne lahendamine saab toimuda vaid poliitika abil. Seda hoiakut väljendavad eelkõige poliitiliselt aktiivsed noored või neid aktiivselt toetavad inimesed, lisaks ka arvamusiidrid, kes on oma artiklites selgelt toetava hoiakuga kliimakriisi lahendamise nimel protestivate noorte suhtes.

"Nemad kui noored" kategooriasse kuuluvad väited, kus autor distantseerib end noorte tegevusest ja sõnumist. Seda kasutasid analüüsitud artiklites näiteks ajakirjanikud, kes andsid olukorrast ülevaate. "Nemad" kui noored hoiak on iseloomulik ka poliitikutele ning arvamusiidritele, kes noorte tegevust/ideid kritiseerivad või nende motiivides kahtlevad. Nende gruppide argumentides oli rohkem vastandamist ja kriitikat protestide suhtes, isegi siis, kui kõnelejad näiteks kliimaga seotud probleemide olemusest sarnaselt noortele teadlikud olid (nt *"Nii et, kallid Greta, me elame piiratud ressursidega maailmas, kus paraku libisevad paljud asjad allamäge ja seda ei saa protestidega peatada."*, artikkel 26).

“Nemad kui noored ühiskonna osana” hoiakut väljendasid eelkõige noorsootöötajad ning noortega oma töös tihedalt kokku puutuvad inimesed, kes tõid välja, et on oluline noorte initsiatiive toetada ning neid kuulata, sest see aitab tagada, et noored julgeksid ka tulevikus ühiskondlikust arutelust aktiivselt osa võtta ning tunneksid selle vastu huvi. Sarnast vaatepunkti väljendasid ka noori toetavad aramusliidrid, kes toetavad noorte ideid ja leiavad, et kliimakriisi lahendamine on vajalik, jagades seega noortega samu hoiakuid, kuulumata ise aktiivselt protestijate hulka.

Tabel 3. “Meie” ja “nemad” gruppide vastandamine

“Meie” ja “nemad” grupid	Näide
"Meie kui noored"	<i>"Ligi miljon noort üle maailma olid 15. märtsil linnatänavatel, kaasa arvatud mina, oma häält kasutamas, et nõuda muutusi."</i> (artikkel 7)
"Meie kui ühiskond, noored selle osana"	<i>"Jah, oleme planeedi täis prügistanud, kuid meil on veel võimalus laste jaoks see korda saada."</i> (artikkel 25)
"Meie kui täiskasvanud"	<i>"Tõde on valus, aga veel valusam on meie laste süüdistavad pilgud, kuna me ei kuulanud neid enne, kui oli hilja."</i> (artikkel 29)
"Nemad kui (kliimaprotestijatele vastanduvad) täiskasvanud"	<i>"Mulle tundub, et Greta-võõristuse põhjus peitub paljuski selles, et inimesed tajuvad alateadlikult: Greta mõtleb seda kõike tõsiselt."</i> (artikkel 19)
"Nemad kui poliitikud"	<i>"Keskerakond teatab, et peab "oluliseks noorte suuremat kaasatust riigielu juhtimisse", aga kogu programmi üldpaatos on ikka, et "meie kasvatame, teie kasvate" ehk meie loome tingimused, teie olete tänulikud."</i> (artikkel 38)
"Nemad kui noored", distantseerunult	<i>"Tundub olevat justkui laste ülestõus. Täiskasvanud on nõutud. Kantsler Angela Merkel ütles Müncheni</i>

	<i>julgeolekukonverentsil, et raske on aru saada, kuidas kõik saksa lapsed on korraga mõttele tulnud protestima hakata."</i> (artikkel 32)
"Nemad kui noored ühiskonna osana"	<i>"Tema (Thunbergi) sõnul on poliitikud meid alt vedanud, rääkides igavesest majanduskasvust ja peagi saabuvast kenast rohelisest tulevikust."</i> (artikkel 22)

3.2. Artiklites esinenud eeldused ja varjatud hinnangud

3.2.1. Soositud käitumisviisid

Artiklites leiduvad soositud käitumisviisid võib jagada kuude kategooriasse, mis on koos tekstinäidetega toodud välja Tabelis 4. Esimene neist on **noorte aktiivsus ning kliimaprotestide jätkamine**, mida esitasid eeskätt noori toetavad arvamusiidrid ning noorsootöötajad või noortega oma töös tihedalt kokku puutuvad inimesed. Arvamusiidrite puhul soositi artiklites eelkõige kliima eest seismist ning noorte tegutsemist selle nimel, et keskkond ka tulevikus elamiskõlblik oleks. Arvamusiidrid soosisid ja kiitsid eraldi sealjuures ka protestijate noorust ning kohati toodi ka artiklites välja, et noored mõistavad kliimaprobleemide olemust paremini kui täiskasvanud. Noorsootöötajate ja noortega oma töös tihedalt kokku puutuvate autorite seas polnud fookus kliimakriisi lahendamisel, vaid kiideti eelkõige noortepoolset enda kuuldavaks tegemist ning asjaolu, et neil on olemas idee, mille eest seista ning mis mõtestab näiteks ka nende tegevust õppetöös.

Teine soositud hoiak on **poliitiliste otsuste langetamine kliimakriisi lahendamiseks**, mis kutsub eelkõige poliitikuid tegutsema ning oma lubadustest ja kliimalepetest kinni pidama ja keskkonnasõbralikke otsuseid tegema. Seda arvamust esitasid eelkõige poliitiliselt aktiivsed noored.

Soositud hoiakute hulgas oli ka **enda elustiili muutmine või keskkonnasõbralikemate lahenduste kasutamine**. Selle hoiaku esitajad olid enamasti arvamusiidrid, kes jagunesid kaheks: noori toetavad ning mitte toetavad autorid. Noori mitte toetavad autorid leidsid, et protestimise asemel peaksid noored ja teised ühiskonna liikmed keskenduma enda elustiili

muutmisele ning loobuma mugavusest. Noori toetavad arvamusiidrid tõid samuti välja vajaduse inimeste elustiili muutumise järele, kuid tunnistasid ka protestide toimumise ühiskondlikku olulisust.

Kliimaprobleemide tõsiduse tunnistamist soosivad eelkõige noori toetavad arvamusiidrid ning protestivad noored ja nende aktiivsed toetajad. Selle hoiaku puhul pannakse rõhku eelkõige ühiskondliku probleemi eitamise lõpetamisele ning enda harimisele kliimaprobleemide valdkonnas.

Teadlaste kuulamist ning uurimistööd põhinevate otsuste langetamist soosivad arvamusiidrid, kes on noorte protestide toimumise osas pigem kriitilised, aga tunnistavad kliimaprobleemide tõsidust. Nende arvates tuleb kliimaprobleemidele läheneda protestimise asemel kaalutletult, mitte ühiskonda hirmutades, mis võib nende arvates viia kahjulike otsuste langetamiseni. Teadlaste kuulamist soosiv hoiak on levinud samas ka noorte protestijate ning nende aktiivsete toetajate seas, kes juhivad tähelepanu asjaolule, et kliimaprobleemide lahendamiseks vajalik info on teadlaste poolt pakutud, kuid ühiskond ja poliitikud on otsustanud seda ignoreerida.

Noortepoolsete protestide lõpetamist või nende vormi muutmist soosivad eelkõige konservatiivse maailmavaatega arvamusiidrid, poliitikud ning ajakirjanikud. Selle hoiaku kohaselt on protestide sõnum ning toimumise vorm valed ning ei aita kaasa kliimaprobleemide lahendamisele ega ühiskonna paremuse poole liikumisele, mistõttu on soositud pigem noortepoolne õpingutele keskendumine, mitte protestide pärast koolist puudumine.

Tabel 4. Soositud käitumisviisid

Soositud käitumisviisid	Näited
Noorte aktiivsus/kliimaprotestide toimumine	<i>"Olen uhke, et mu lapsed käisid loosungitega tänaval. Olen uhke, et nad istusid õhtul hiliste tundideni üleval, et pärast koolitööd plakateid valmistada. Olen uhke, et see algatus ei tulnud kodust. Loodan, et nad jätkavad."</i> (artikkel 15)
Kriisi lahendamiseks	<i>"See on kodaniku siiras ja tungiv soov, hea härra peaminister</i>

vajalikke poliitiliste otsuste langetamine	– seiske üheskoos maailma liidritega selgelt kliimakatastroofi vastu!" (artikkel 11)
Kliimaprotestide vormi muutmine/nende lõpetamine	"Või siiski – täiskasvanud küsivad karmilt, miks on lapsed hakanud reedeti koolist puuduma. Tehke meelevalldusi ometigi koolivälisel ajal! Briti peaminister Theresa May pahandab koolist puuduvate lastega, et nende tõttu suureneb õpetajate töökoormus, sest puudunud tundide materjal tuleb ikkagi kuidagi õpilasteni viia (jumalast õigus on siin Briti peaministril)." (artikkel 32)
Keskkonnasõbralike alternatiivide kasutamine/muutus elustiilis	"Meie saame kõigepealt ise piirata raiskamist, ostes endale väiksema sõiduki, parem veel, kui see on elektriauto, elektritõukekas või lihtsalt jalgratas." (artikkel 35)
Kliimaprobleemide tõsiduse tunnistamine	"Nüüd, kus ohu märke muutuva kliima kohta on tavatult palju, peaks terve mõistus enamusele inimestest ütlema, et isegi kui praegu kliimamuutusega kaasnevad hirmud osutuvad tulevikus ülepingutatuks, on targem karta kui tagantjärele kahetseda." (artikkel 34)
Teadlaste kuulamine	"Eksperdid teavad lahendusi kliimaprobleemile. Sellepärast me palume poliitikutel rääkida ekspertidega ja järgida seda plaani, et me suudaksime täita Pariisi kokkulepet," sõnas Belgia meelevallduste eestvedaja Adelaide Charlier." (artikkel 44)

3.2.2. Taunitud käitumisviisid

Taunitud käitumisviisid jagunevad kümnesse kategooriasse, mis on koos tekstinäidetega toodud välja Tabelis 5. Poliitiliselt aktiivsete noorte kritiseerimist taunivad eelkõige noori ja nende ideid pooldavad arvamusiidrid, kes väljendavad mõistmatust täiskasvanute osas, kes ühiskondlikult olulist probleemi lahendada püüdvaid noori kritiseerivad. Sealjuures toovad nad välja, et täiskasvanud justkui soovivad näha noortes aktiivsust, aga suhtuvad sellesse

negatiivselt, kui noored seda üles näitavad. Eriti tauniv on taoline hoiak inimeste suhtes, kes Greta Thunbergi välimust ja vanust teravalt kritiseerivad või tema kohta valeinfot levitavad. Noorte kritiseerimise osas tauniva hoiakuga on ka noorsootöötajad ja noortega oma töös tihedalt kokku puutuvad inimesed, kes toovad välja, et kui noorte initsiatiive kritiseerida, võtab see neilt julguse tulevikus end kuuldavaks teha ning soovi ühiskonda parandada. Kriitika suhtes on taunivad ka noored ise, kes artiklites väljendavad, et täiskasvanud ei saa oodata neilt kliimaprobleemide parandamiseks vajalike lahenduste väljapakkumist, sest noored ei ole selles piisavalt pädevad.

Ühiskonna tegevusetust taunivad eelkõige noored kliimaprotestijad ning neid aktiivselt toetavad inimesed, kes juhivad tähelepanu kliimakriisi tõestavatele faktidele ning asjaolule, et hoolimata informatsiooni olemasolust ignoreerivad inimesed probleemi tõsidust. Sarnast seisukohta väljendavad ka noorte initsiatiivi suhtes toetava hoiakuga arvamusiidrid ning rohelist maailmavaadet esindavad poliitikud. Ühiskonna tegevusetust tauniv hoiak väljendub ka toimetajate ja toimetuste avaldatud artiklites.

Teadlaste mitte kuulamist tauniv hoiak väljendub artiklites, kus tuuakse välja inimeste vähene informeeritus või hoolivus kliimaprobleemidest ja sellega kaasnevast kriisist, samas kui teadlaste poolt tehtud uuringutes kajastuv info on ühiskonnal olemas. Seda hoiakut väljendavad eelkõige poliitiliselt aktiivsed noored, kes proovivad ka protestidega suunata ühiskonda ja poliitikuid antud probleemile mõtlema.

Poliitikute tegevusetust ning Eesti keskkonnapoliitikat taunivad sarnaselt eelmisele punktile protestivad noored ja neid aktiivselt toetavad inimesed, kes juhivad tähelepanu sõlmitud kliimalepete mitte täitmisele ning Eesti vaenulikule keskkonnapoliitikale, mis prioritseerib olemata probleemi tõsidusest majandusliku kasu saamist. Sarnase hoiakuga on ka noorte osas toetaval seisukohal olevad arvamusiidrid.

Noorte vähese poliitikasse kaasatuse osas on taunival hoiakul eelkõige arvamusiidrid ja noorsootöötajad ning noortega oma töös tihedalt kokku puutuvad inimesed. Nende seisukohtadest väljendub, et valimiskampaaniatel ei keskenduta noortele piisavalt ning ka teistes poliitilistes aruteludes (näiteks pensionireformi üle) ei kuulata noorte arvamust piisavalt, kuigi sellel on tulevikus neile otsene mõju. Seda taunis enda arvamusiidris ka Kantar Emori uuringuspetsialist, kes selgitas noorte vähese valimisaktiivsuse põhjuseid.

Keskkonnasõbralike lahenduste puudumist või nende vähest kasutamist kritiseerisid eelkõige arvamusiidrid ja ajakirjanikud, kelle arvates võiks kliimaprobleemide lahendus peituda näiteks põlevkivi asemel taastuvenergia kasutamises ning teiste CO₂ emissioone vähendavate lahenduste eelistamises.

Kliimaprotestide korraldust, noorte vähest informeeritust ning nende puudumist koolist taunivad konservatiivse hoiakuga poliitikud ja ajakirjanikud ning arvamusiidrid, kes noorte lähenemist probleemile valeks peavad. Selle hoiakuga autorid taunivad eelkõige asjaolu, et protestide korraldajad on noored, ning nende arvamuse kohaselt on protestide taga tegelikkuses teiste osapooled, kes noori enda eesmärkide saavutamisel ära kasutavad. Selle hoiakuga autorid taunivad ka noortepoolset pahameele väljendamist ning protestide toimumist koolitundide ajast. Mõned seda hoiakut esindavatest poliitikutest ja arvamusiidritest on taunivad ka **noortepoolse poliitikute kritiseerimise** osas.

Noorte tegevusetust või vastuolulist käitumist taunivad autorid jagunevad kaheks: näiteks konservatiivsemate seisukohtadega arvamusiidrid ja ajakirjanikud väljendasid artiklites hoiakut, et noored proovivad protestidega lükata vastutust kellegi teise peale, kritiseerides näiteks poliitiku, aga mitte muutes enda keskkonnavaenulikke harjumusi. Teine noorte tegevusetuse suhtes kriitiline grupp moodustus arvamusiidritest, kelle arvates pole noorte aktiivsus kliimakriisile lahenduste leidmiseks piisav ning noored peaksid veelgi jõulisemalt keskkonna eest seisma.

Viimase kategooria moodustab **kliimaprobleemidele pakutud lahenduste** taunimine. Äärmuslikena tunduvatele lahendustele andsid autoritest tauniva hinnangu eelkõige poliitikud, kelle peamiseks murekohaks on antud lahendustega kaasnev töökohtade või eluvaldkondade kaotus ning majanduslik kahju. Sarnasel arvamusel olid ka mitmed arvamusiidrid, kes on kliimaprotestide osas pigem kriitilisel seisukohal.

Tabel 5: Taunitud käitumisviisid

Taunitud käitumisviisid	Näited
Kliimaprotestijate/aktii	<i>"Ja jälle tekitab see pettumuse noortesse, kes järgmisel hetkel</i>

vsete noorte kritiseerimine	<i>ei soovi enam midagi öelda, kuskil osaleda, sest neid ja nende maailmavaadet on pisendatud." (artikkel 5)</i>
Ühiskonna tegevusetus / teadlaste mitte kuulamine	<i>"Kliimaprotestijad selgitavad, et nemad üritavad probleemile tähelepanu tõmmata, nendega käiakse rääkimas, aga muutusi pole." (artikkel 16)</i>
Poliitikute tegevusetus/Eesti keskkonnapoliitika	<i>"Üks kliimastreikide keskseid eesmärke ongi survestada poliitikuid kliima- ja keskkonnateadlasi kuulda võtma. Just survestada, sest nähtavasti pole seni olnud piisavalt arukaid ja julgeid valitsusi, kes kliimakriisi tõsiselt võtaks. Pigem eelistatakse rääkida tehnoloogiatest, mille keegi noor võiks loodetavasti varsti leiutada ja mis siis kõik maagiliselt ära koristaks." (artikkel 17)</i>
Noorte vähene kaasatus poliitilisse arutellu	<i>"Eesti noortest 9% ütles toona, et jättis valimas käimata, sest ei teadnud isegi seda, et valimised toimuvad. Kui noori oleks võetud tõsise valijarühmana, siis ei oleks seda ju saanud juhtuda. Seda enam, et vastajad olid aktiivsed noored. See pole noorte, vaid ühiskonna probleem." (artikkel 42)</i>
Keskkonnavaenulike valikute langetamine/keskkonna sõbralike alternatiivide puudumine	<i>"Loomulikult on vaja tagada see, et näiteks põlevkivist loobumise tagajärjel ei kannataks kaevandustes töötavad inimesed ja nende perekonnad. Kuid kas tõesti ei ole Eesti riigil raha paarituhande inimese ümberõppe tagamiseks ja töö kaotuse kompenseerimiseks?" (artikkel 11)</i>
Ühiskonna vähene informeeritus kliimaprobleemidest	<i>"Kuna inimolend on füüsiliselt piiratud ja suudab 24 tunni jooksul vastu võtta piiratud hulga informatsiooni, siis näib, et hinnang kliimamuutuse tõsidusele sõltub sellest, kellega koos õlut juuakse ja millistesse gruppidesse kuulutakse ning oleneb sellest, milline info neis gruppides liigub." (artikkel 21)</i>
Kliimaprotestide korraldus / noorte	<i>"Põhikooli poiss isegi ei tea, mille poolt või vastu streik käib – aga äge oli see, et Tartu raeplatsil bänd mängis! Keskkooli</i>

puudumine koolist/nende vähene informeeritus	<i>tüdruk, muidu aktivist, ütleb, et ei peagi teadma ja põhjendama, mis kliimaga ikka toimub." (artikkel 33)</i>
Poliitiliste institutsioonide / poliitikute süüdistamine	<i>"Miks arvata, et meie poliitikud ei soovi kliima soojenemise vastu midagi teha? Pole mingit põhjust oletada, et meie valitsus ning mistahes teised asjaga seotud tegelased ei teaks või ei märkaks kliima soojenemist. Nende küsimus on: mida teha?" (artikkel 35)</i>
Noorte tegevusetus / vastuoluline käitumine	<i>"Keskkooli noormees, samuti usin kaasalööja, muretseb ühtlasi selle pärast, kuidas hommikul autoga kooli ette saada. See kõik ei ole ju tõsiseltvõetav?" (artikkel 33)</i>
Äärmuslikud lahendused kliimaprobleemide lahendamisel / protestimisel	<i>"Selle tüli põhiküsimus võiks olla vaidlus selle üle, kuidas kliimamuutuse majandustrendiga kaasa purjetada ja sellest kasu saada, ähvardamata samal ajal neid kaaskodanikke, kelle elu on seotud vanema paradigmaga - demokraatlikus riigis ei ole nutikas kõrgest kantslist hüüelda, et globaalsetes huvides likvideerime teie eluvaldkonna ja vaadake ise, kuidas edasi saate." (artikkel 21)</i>

3.2.3. Poliitiliselt aktiivsete noorte kohta kasutatud nimetused

Poliitiliselt aktiivsete noorte kohta artiklites kasutatud nimetused jagunevad viide kategooriasse oma positiivse/negatiivse tonaalsuse ning teema alusel. Nimetuste näited ja nende kategooriad on välja toodud Tabelis 6. Neist esimene hõlmab noorte ja nende poliitilise aktivismiga seotud tegevuste suhtes **neutraalseid nimetusi**. Sinna hulka kuuluvad näiteks õpilane, noor, poiss, tüdruk, noormees või kliimaprotestide kohta kasutatud nimetused “miiting”, “noortekogunemine”. Nende nimetuste kasutajaid leidsid kõikide analüüsitud autorite gruppide seas.

Noorte ja nende tegevuse suhtes positiivsed nimetused olid peamiselt kasutusel Greta Thunbergi kohta käivates artiklites, kus nimetati teda “inspiratsiooniallikaks” (artikkel 20), “kangelaseks” (artikkel 8) ning “lootuse, mõistuse hääle ja järjekindluse sümboliks” (artikkel 23). Sarnase hoiakuga autorid väljendasid lootust aktiivsete noorte jaoks ka tulevikuks, kasutades nimetusi nagu näiteks “läbimurdelise keskkonnasäästliku tehnoloogia autor” (artikkel 2). Neid nimetusi kasutasid noorte suhtes positiivsel hoiakul olevad autorid erinevatest autorite kategooriatest.

Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse suhtes kasutatud **negatiivsed** nimetused väljendasid autorite seisukohti Greta Thunbergi osas: näiteks viidati tema diagnoosile nimetustega “asperger” (artiklid 29, 41) ning kasutati tema populaarsusele hinnangu andmiseks nimetust “lapspühak” (artikkel 28) või “oraakel” (artikkel 32). Tema ning teiste kliimaprotestidel osalevate noorte kogenematust väljendati nimetustega “plika” (artikkel 32) või “lumehelbeke” (artikkel 22). Noorte seisukohtade osas kasutati mitmel juhul nimetust “kliimahüsteeria” (artikkel 33). Neid nimetusi kasutasid kõige rohkem noorte poliitilise aktiivsuse osas negatiivselt meelestatud arvamusiidrid ja ajakirjanikud ning konservatiivse kuuluvusega poliitikud.

Noorte poliitilise aktiivsuse väljundi ehk protestide toimumise osas kriitilisel hoiakul autorid kasutasid **negatiivseid** nimetusi erinevalt poliitiliselt aktiivsete noorte osas negatiivsest grupist pigem kliimaprotestide kui noorte endi kohta. Proteste ja noorte poliitilise aktiivsuse vormi ehk kliimakriisi vastast liikumist nimetati näiteks “ajupesuks” ja “laste ülestõusuks” (artikkel 32) ning “revolutsiooniliseks farsiks” (artikkel 41). Kliimaprotestide osas otseselt positiivseid nimetusi artiklites ei leidunud, oma toetava meelsuse väljendamiseks kasutasid autorid pigem neutraalseid nimetusi, aga väljendasid oma toetust pigem terviklausetes.

Noorte vanusele või nende eristumisele ülejäänud ühiskonnast viidati enamasti nimetusega “lapsed”, ühel juhul ka “kliimaärevuse all kannatajad” (artikkel 1, selles selgitati kliimaärevust kui nähtust). Nimetust “laps” on artiklites kasutatud nii positiivses kui ka negatiivses kontekstis. Esimesel juhul on sellega juhitud lugeja tähelepanu asjaolule, et noored on hoolimata oma vähesest kogemusest / vanusest otsustanud ühiskonna tähelepanu olulistele probleemidele juhtida. Poliitiliselt aktiivsete noorte suhtes kriitilisel hoiakul olevad

autorid on selle nimetusega aga fookuse toonud noorte vähestele teadmistele ja võimalikule manipuleeritavusele.

Tabel 6. Noorte kohta kasutatavad nimetused

Omadussõnade tonaalsus	Näited
Neutraalne	<i>“õpilane”</i> (artikkel 2), <i>“kliimastreikija”</i> (artikkel 3), <i>“miiting”</i> (artikkel 18)
Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse osas positiivne	<i>“maailma mõistuselekutsuja”</i> (artikkel 20), <i>“inspiratsiooniallikas”</i> (artikkel 17)
Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse osas negatiivne	<i>“lumehelbeke”</i> (artikkel 22), <i>“plika”</i> (artikkel 32), <i>“viimsepäeva-kuulutajad”</i> (artikkel 36)
Noorte poliitilise aktiivsuse väljundite osas negatiivne	<i>“kliimakriisi laager”</i> (artikkel 21), <i>“revolutsiooniline farss”</i> (artikkel 41), <i>“komejant”</i> (artikkel 6)
Noori muust ühiskonnast eristav	<i>“laps”</i> (nt artikkel 4)

3.2.3. Poliitiliselt aktiivsete noorte kohta kasutatud omadussõnad

Noorte kohta kasutatud omadussõnad jagunesid analüüsi käigus viide kategooriasse vastavalt oma tonaalsusele ning teemale, mille kohta omadussõna kasutati. Omadussõnade kategooriad ning näited on toodud välja Tabelis 7.

Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse osas positiivsed omadussõnad olid esitatud eelkõige nende aktiivsuse kohta: näiteks *“südikad”* (artikkel 8), *“aktiivne”* (artikkel 15), *“tänuväärne”*

(artikkel 30), “usin” (artikkel 33). Positiivse hinnanguga omadussõnnu esitati ka poliitiliselt aktiivsete noorte teiste omaduste kohta, näiteks “sihikindel” (artikkel 30) ja “optimistlik” (artikkel 16). Eraldi omadussõnad olid välja toodud ka Greta Thunbergi kirjeldamiseks, näiteks “erakordne” (artikkel 34) ja “eneseteadlik” (artikkel 29). Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse kohta kasutasid positiivse alatooniga omadussõnu eelkõige noorte toetajad, kelle täpsemad tunnused on lahti selgitatud analüüsi esimeses osas. Lisaks iseloomustasid noori positiivsete omadussõnadega ka mõned noorte poliitilise aktiivsuse suhtes muidu kriitilistel seisukohtadel olnud autorid.

Märkimisväärset osa **noorte ja nende poliitilise aktiivsuse suhtes negatiivsetest** omadussõnadest on autorite poolt kasutatud Greta Thunbergi iseloomustamiseks. Näiteks viidatakse tema diagnoosile omadussõnadega “autistlik” (artikkel 28) või “emotsioonitu” (artikkel 28). Teravalt kritiseeritakse ka tema sõnavõtte, mida on iseloomustatud omadussõnadega “häbenematu” (artikkel 37), “naeruväärne” (artikkel 43) ja “hüsteeriline” (artikkel 43). Nii Greta Thunbergi kui ka teiste poliitiliselt aktiivsete noorte puhul peegeldub nende kohta kasutatud omadussõnadest hoiak, et noored ei ole tegelikud kliimaprotestide algatajad, vaid tegutsevad enda teadmata kellegi teise huvides. Seda hoiakut väljendavad eelkõige omadussõnad “ärakasutatud” (artikkel 27) ning “ajupestud” (artikkel 31, kus noored toovad ise välja end kritiseerinud inimeste seisukohad). Kriitilisi omadussõnu kasutasid protestivate noorte kohta eeskätt autorid, kes on noorte suhtes kriitilised ning keda on lähemalt tutvustatud analüüsi esimeses osas. Kriitikute kasutatud omadussõnu on refereerinud ka poliitiliselt aktiivsed noored ise või neid toetavad osapooled.

Noorte poliitilise aktiivsuse väljendusvormide suhtes positiivseid omadussõnu kasutanud autorid väljendasid enda meelsust protestide osas näiteks sõnadega “sõbralik” (artikkel 38), “rahumeelne” (artikkel 17), “suurejooneline” (artikkel 2). Eelkõige väljendati enda toetust protestide toimumise vormi ning seal kasutatud leidlike lahenduste kohta. Protestide suhtes kasutasid positiivseid omadussõnu eelkõige ajakirjanikud, kes protestidest reportaaže tegid.

Noorte poliitilise aktiivsuse väljendusvormide suhtes kasutatud **negatiivsed** omadussõnad väljendasid eelkõige kahtlust, et noorte initsiatiiv pole siiras ning takistab kliimaprobleemide tegelikku lahendamist: näiteks omadussõnad “orkestreeritud” (artikkel 6) ning “kahjulik” (artikkel 35). Lisaks kritiseeriti ka noorte sõnumite edastamise vormi, mida peeti “teravaks”

(artikkel 36). Negatiivseid omadussõnu kasutasid eelkõige noorte poliitilise aktiivsuse suhtes kriitiliselt meelestatud autorid, keda on täpsemalt tutvustatud analüüsi esimeses osas.

Noorte erinemist muust ühiskonnast toodi sarnaselt nimetustele välja ka omadussõnades, millega viidati noorte vähestele vanusele ja elukogemusele, näiteks “lühikese elukogemusega” (artikkel 41), “nooruke” (artikkel 41) ning “relvitukstegevalt kohmakas” (artikkel 40). Erinevalt noori nimetustega eristavatest autoritest on sama funktsiooni täitvaid omadussõnu kasutanud vaid noorte poliitilise aktiivsuse suhtes kriitilised autorid, kelle hulgas on arvamusiidrid, poliitik ning ajakirjanik.

Tabel 7. Noorte kohta kasutatavad omadussõnad

Omadussõnade tonaalsus	Näited
Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse suhtes positiivne	“ratsionaalne” (artikkel 17), “väga nutikad” (artikkel 39), “sihikindel” (artikkel 30)
Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse suhtes negatiivne	“dramaatiline” (artikkel 21), “autistlik” (artikkel 28), “emotsioonitu” (artikkel 28), “dramaatilised” (artikkel 36)
Noorte poliitilise aktiivsuse väljundite suhtes positiivne	“sõbralik” (artikkel 38), “rahumeelne” (artikkel 19), “suurejooneline” (artikkel 2)
Noorte poliitilise aktiivsuse väljundite suhtes negatiivne	“orkestreeritud” (artikkel 6) “kahjulik” (artikkel 35), “äärmuslik” (artikkel 6).
Noori muust ühiskonnast eristav	“lühikese elukogemusega” (artikkel 41), “nooruke” (artikkel 41), “relvitukstegevalt kohmakas” (artikkel 40)

3.3. Artiklites esinenud raamid

Analüüsi kolmandas osas toon välja tekstis leiduvad raamid. Raamide tuvastamiseks tuvastasin tekstides vastavalt Entmani (1993: 52) teooriale, kuidas defineeriti noorte kliimaprotestidega seotud peamist probleemi või kultuurilisi väärtuseid ning milliseid lahendusi probleemidele pakuti. Tulemused on esmalt esitatud funktsioonide kaupa, alapeatüki lõpus on aga toodud tekstis esinevaid raame kooondav tabel (Tabel 8), mis näitab analüüsitud meediatekstides esinevaid peamisi suundi noorte kliimapoliitilise aktiivsuse käsitlemisel.

3.3.1. Artiklites esinevad peamised probleemid ja kultuurilised väärtused

Artiklites esinevad peamised probleemid ja kultuurilised väärtused jagunesid analüüsi käigus vastavalt oma peamisele teemale seitsmesse kategooriasse, mis on järgnevalt välja toodud koos tekstinäidetega.

Esimene neist on **keskkonnahoid ja kliimaprobleemide lahendamine**, mis oli üks olulistest aspektidest nende autorite puhul, kes kliimakriisi tõsidust tunnistavad. Seda hoiakut esitasid eeskätt poliitiliselt aktiivsed noored ja nende aktiivsed toetajad, kelle põhiidee ka protestides on soov kliimaprobleemi lahendada. Sarnase hoiakuga olid analüüsitud artiklites ka mitmed ajakirjanikud, toimetajad ja arvamussliidrid, kes noorte ideed toetavad. Selle kategooria näiteks on võrdlus Berliini müüri artiklis 7: *"Paljudele Euroopa noortele on müür tänapäeva kontekstis üha süvenevad keskkonnaprobleemid – kliimamuutused, jäätmete ladestamine, liikide väljasuremine, õhusaaste, veereostus ja palju muud."*

Noorte kaasamine ühiskondlikusse / poliitilisse arutellu on analüüsitud artiklites oluline väärtus eelkõige noorsootöötajate ja oma töös noortega tihedalt kokku puutuvate autorite seas ning nende arvamussliidrite seas, kes kliimaproteste eelkõige noorte ühiskonda kaasamise põhjusel toetavad. Noorsootöötajate seas kajastub hoiak, et ühiskonnas on oluline noorte ja vanemate inimeste hääle tasakaalustamine. Samale argumendile toetuvad ka arvamussliidrid, kes toovad välja, et noored on võimelised ühiskondlikes debattides kaasa rääkima, kui neile selleks võimalus antakse. Kantar Emori uuringuspetsialisti artiklis on ka välja toodud, et noortel tasuks ühiskonnaelus osaleda valima minemise teel ka siis, kui valimiskampaaniad

otseselt neile suunatud pole. Siia kategooriasse kuulub näiteks lõik artiklist 5: *"Sest ehk on see algus ühele teisele suuremale ühiskondlikule muutusele, mida me väga vajame. Ma ei räägi hetkel kliimamuutusest. Vaid sellest, et läbi kliimamuutuse teema populaarseks muutumise noorte seas, on meil «soodne pinnas», millega noori tulevikus teistessegi ühiskondlikesse debattidesse tuua."*

Ühiskonna suhtumine poliitiliselt aktiivsetesse noortesse on peamine probleem noori toetaval seisukohal olevate arvamusiidrite artiklites. Nende hoiaku kohaselt ei peaks inimesed noori nende põhimõtete ega vanuse pärast kritiseerima, vaid kuulama nende sõnumit ja neid toetama, sest noorte kliimaprotestide pikem eesmärk on ühiskondliku heaolu parandamine. Sealhulgas on eraldi välja toodud ka inimeste kriitika Greta Thunbergi suunal, kes on alaealine ning keda on teravalt kritiseeritud mitte ainult oma põhimõtete, vaid ka isiksuse pärast. Suhtumist poliitiliselt aktiivsetesse noortesse käsitleb nt artikkel 15:

"Kodanikuühiskond ei püsi sellel, kui kord mõne aasta tagant käia hääletamas. Kodanikuühiskonnas on kodaniku kohus oma arvamust asjatundjate abil kujundada ja ka väljendada. Lühidalt, osaleda ühiskonnas aktiivse kaasamõtlejana, kaasategutsejana. Lapsed proovisid – miks siis seda kriitikaga vastu võtta?"

Eesti kliimapoliitika on peamiseks probleemiks artiklites, mille autorid on keskkonnaprobleemidele tähelepanu juhtivad arvamusiidrid või poliitiliselt aktiivsed (kliimaprotestidel osalevad) noored ning nende aktiivsed toetajad. Mõlema grupi peamine sõnum on ühine – praegune Eesti poliitiline kurss ei ole keskkonnaprobleemide lahendamist soosiv ning vaja on muutust, mis väldiks kliimakriisi kõige hullemaid tagajärgi ja tagaks tulevastele põlvedele elamiskõlbliku keskkonna. Selle näiteks on artikkel 23. kus on välja toodud: *"Miks pole Eesti riigina siiani hädavajalikke muudatusi ellu kutsunud, ehkki omame ligipääsu kogu teaduslikule informatsioonile, mis üheselt mõistetavalt ütleb, et varsti on tegutsemiseks liiga hilja?"*

Ühiskonna teadlikkus kliimakriisist on peamise väärtuse / probleemina välja toodud artiklites, kus võtavad sõna noored kliimaprotestijad ning nende aktiivsed toetajad. Nendes artiklites on toodud välja, et kliimakriisi lahendamiseks on oluline probleemi olemuse teadvustamine, mida protestidega saavutada soovitakse. Küll aga on ühe poliitiliselt aktiivse noore poolt kirjutatud artiklis toodud välja ka asjaolu, et noorte motivatsiooni tulevikus näiteks kliimateadlases hakata vähendab tõik, et teadlaseid pole ühiskonnas aastakümneid

kuulda võetud. Siia kategooriasse kuulub näiteks artikkel 25: *"Meil valitseb endiselt veel prügipimedus – me ei kipu märkama prügi looduses ega seda, kui palju prügi me oma igapäevase tegevuse käigus tekitame."*

Kliimaliikumise mõjuisikud, noorte mõjutatavus ja protestide olemus on peamiseks probleemiks artiklites, mille autoriteks on konservatiivsed arvamusiidrid ja poliitikud või ajakirjanikud, kes uurivad kliimaprotestidega seotud mõjuisikute olemust. Mõjuisikute juures on selle hoiaku puhul peamiseks küsimuseks nende taust – näiteks kas Greta Thunbergi edu taga peitub tema vanemate või mõne teise osapoolte isiklik huvi ning edukas PR-tegevus. Seda seisukohta analüüsivad peamiselt Thunbergi taustast rääkivad ajakirjanikud. Noorte võimalik mõjutatavus on teemaks ka konservatiivsete poliitikute ja arvamusiidrite poolt avaldatud artiklites, milles kajastuva hoiaku kohaselt on noored kergemini mõjutatavad. Protestide olemusest rääkivates artiklites on aga välja toodud asjaolu, et kui noortepoolsed kliimaprotestid oleksid teisiti korraldatud, oleks erinevate osapoolte vahel dialoogi loomine lihtsam kui praeguse kommunikatsiooni käigus. Eelkõige konservatiivsete arvamusiidrite poolt on toodud välja ka seisukoht, et kui noored keskkonnahoiu nimel protestimise asemel hoopis koristusaktsioone korraldaksid või näiteks enda vabast ajast proteste korraldaksid, mõjuks nende sõnum siiramalt, vastasel juhul tunduvad protestid soovina koolist lihtsalt puududa. Antud seisukohta on väljendatud näiteks artiklis 33: *"Äraminek koolitundidest, räägitagu pealegi hariduse tähtsusest, pole mingi ohverdus, vaid elu mugavamaks tegemine. Tõeline ohverdus, mis annaks kliimameeleavaldustele usutava väärtuse ja tähenduse, oleks see, kui noored tuleks välja palju hinnalisema vara, oma vaba aja arvelt."*

Hoiakut, mille kohaselt on teemaga seotud peamiseks probleemiks **äärmuslikuna tunduvate keskkonnaalaste otsuste vältimine**, esitasid analüüsitud artiklites eelkõige poliitikud. Nende hoiaku kohaselt tuleks keskkonnaprobleemidele läheneda ratsionaalselt ning otsuste majanduslikku mõju arvestades, sest tagajärjeks võib olla kindlates valdkondades inimeste töökaotus või rutates valede otsuste langetamine. Antud hoiakuga poliitikud on ka välja toonud, et mõned kliimaprobleemide lahendamiseks välja pakutud variandid (näiteks laste saamisest või liha söömisest loobumine) tunduvad liiga äärmuslikud. Sellesse kategooriasse kuulub näiteks artikkel 21, kus on välja toodud: *"Niisiis tuleks toimida mõistlikult ja trendi jälgides aga mitte uisapäisa tormates. Kõikidele lepetele, mis riikide eripärasid piisavalt arvesse ei võta, ei peaks mõtlemata alla kirjutama ja vahel võib see olla just edasiliikumiseks taktikaliselt ratsionaalne viis."*

3.3.2. Probleemidele pakutud lahendused

Probleemidele pakutud lahendused jagunesid analüüsi käigus vastavalt oma peamistele teemadele kaheksasse kategooriasse, mis on järgnevalt toodud välja koos tekstinäidetega. Esimene neist on **kliimakriisi tõsiduse teadvustamine** (*"Ärge olge lühinägelikud, suhtuge kliimakatastroofi täie tõsidusega."* - artikkel 23), mis esines eelkõige poliitiliselt aktiivsete noorte poolt esitatud arvamustes ning kus osutatakse asjaolule, et kliimakriisi lahendamiseks sõltub otseselt inimkonna tulevik. Sellega seotud on ka teine väljapakutud lahendus, milleks on **noortepoolne poliitilise aktiivsuse jätkuv ülesnäitamine ning protestide korraldamine** (*"Seega julgen öelda, et minu planeet vajab küll päästmist ning olen õnnelik, et Greta on selle endale südameasjaks võtnud ning pole vaatamata kurjadele kriitikanooltele oma sihikindlust kaotanud."* - artikkel 30), mis aitab inimeste tähelepanu kliimakriisi tõsidusele juhtida. See hoiak on esindatud eelkõige noori pooldavate arvamusiidrite seas.

Taastuenergia ning teiste keskkonnasäästlike lahenduste suuremal määral kasutamine on lahendusena välja pakutud nii poliitiliselt aktiivsete noorte ja nende aktiivsete toetajate kui ka arvamusiidrite poolt, kelle seas on noori toetavaid ja ka kritiseerivaid autoreid. Nad on ühisel arvamusel, et Eesti võiks välja tulla innovaatiliste lahendustega keskkonnasäästlikkuse valdkonnas ning kasutada taastuenergiat rohkem ka transpordis. Selle näiteks on artikkel 3: *"Me saame investeerida tuule- ja päikeseenergiasse, mitte uude põlevkivitehasesse"*

Noorte kuulamine, tunnustamine, kaasamine ja toetamine on toodud välja lahendusena nii keskkonnaprobleemide teadvustamisel kui ka noorte suuremal kaasamisel ühiskonda ja poliitilistesse aruteludesse. See hoiak on kõige levinum noorsootöötajate ja oma töös noortega tihedalt kokku puutuvate inimeste seas, lisaks ka arvamusiidrite, kes noorte poliitiliselt aktiivset tegevust toetavad, artiklites. Selle hoiakuga on põhiliselt seotud argument, et noorte poliitilise aktiivsuse toetamine aitab kujundada paremat tulevikku ning suuremat hoolivust ühiskonnas. Sellesse kategooriasse kuulub näiteks artikkel 5, kus on öeldud: *"Aga me peame õppima tervitama noorte arvamused ja aktiivsused ka siis, kui me nendega ei nõustu või kui need meile naeruväärselt ebaolulised tunduvad."*

Poliitikute poolne tegevus keskkonnakaitse huvides / valijate aktiivsus on lahendusena välja toodud peamiselt poliitiliselt aktiivsete noorte ning nende aktiivsete toetajate poolt

kirjutatud artiklites, kus peegeldub hoiak, et kliimakriisi lahendamine on eelkõige juhtivate poliitiliste jõudude käes, sest see aitab luua ühiskonnas keskkonnasõbralikke süsteeme ning seaduseid, mis tagaks kindla liikumise probleemi lahendamise suunas. Kantar Emori uuringuspetsialist on oma arvamuse artiklis juhtinud tähelepanu ka noorte valimisaktiivsusele, mis aitaks nende eesmärkide saavutamisele kaasa ning teeks noorte hääle ühiskonnas kuuldavamaks. Muutuseid kliimapoliitikas taotleb nt artikkel 24: *"Pall on poliitikute väravas - kas mängida pikka ja ebamugavat partiid oma riigi elanike, teadlaste, põhiseaduse ja keskkonna vastu või luua varmselt kõigi huve esindav tiim, et heitluses kontrolli alt väljunud süsteemidega siiski võitjana välja tulla."*

Ühise panustamise keskkonnasäästlikkusse (*"Alustagem näiteks järgmisest poeskäigust, kui loobume kilekotist. Võtkem kaasa oma karbid ja väldime ühekordset plasti."* - artikkel 25) on artiklites lahendusena välja pakkunud enamasti poliitiliselt aktiivsed noored ning neid toetavad arvamusiidrid. Näiteks on analüüsitud artiklite hulgas olnud reportaažides välja toodud, et noored on oma elustiilis teinud keskkonnasõbralikke muudatusi ja usuvad, et suurem muutus algab neist endist, mistõttu kutsuvad nad ka ülejäänud ühiskonda üles sellesse eesmärki panustama.

Kliimamuutustega leppimine on toodud lahendusena välja üksikutes artiklites. Artiklite autoriteks on konservatiivse taustaga arvamusiidrid või poliitikud, kelle hinnangul ei vaja kliimaprobleemid ühiskonnas taolist arutelu (*"Kliima elab selle üle. Sest kliima on vaba. Isegi kui inimene end kliima nimel lõpuni ära orjastab, jääb kliima ikkagi vabaks."* - artikkel 12).

Kliimaprotestide lõpetamine, nende vormi muutmine või kõneisikute võimalike motiivide teadvustamine on toodud lahendusena välja nende ajakirjanike ja kõneisikute poolt, kes noorte kliimaproteste ei toeta. Põhiliselt kajastub nende autorite artiklites hoiak, et noored kliimaprotestide korraldamine raskendab probleemi lahendamist ning noored peaksid selle asemel käima koolis, et tulevikus oma töö kliimaprobleemide lahendamisega siduda või aidata välja töötada näiteks uuenduslikke tehnoloogiaid. Lisaks kajastub artiklites ka hoiak, et noorte tegevusest oleks rohkem kasu siis, kui nad protestimise asemel korraldaks teisi ühiskondlikke keskkonnaaktsioone ning väldiksid silmakirjalikkust (*"Kui õpilane avaldab meelt kliima soojenemise vastu, siis tasub temalt kõigepealt küsida, kas tema isa ei toonud teda täna kooli mitte autoga. Kui ongi nii, siis tuleks meeleavaldajal kindlasti järgmisel päeval kooli tulla ühistranspordiga."* - artikkel 35). Eelkõige ajakirjanike poolt kirjutatud

artiklites analüüsitakse kliimaprotestide eestkõnelejate olemust ning kaheldakse nende motiivides, mistõttu suunavad need autorid inimesi (ja eriti protestivaid noori) analüüsima, ega kliimaprotestid kellegi teise varjatud huvide nimel ei toimu (*"See kõik näitab, et lapsee saavutuste idealiseerimine on vastuoluline teema, mis peale lapse enda saavutuste on tihedalt seotud vanemate toetuse või vanemate isiklike ambitsioonidega, meedia huviga leida uusi kangelasi ning lühikeste ja löövate uudiste ajastu nõuetega."* - artikkel 40).

3.3.3 Kokkuvõte noorte kliimaprotestidega seotud raamidest

Noorte kliimaproteste puudutavates analüüsitud artiklites olid tuvastatavad neli peamist raami, mis on välja toodud Tabelis 8.

Raamidest esimene on **kliimakriisi ühine lahendamine**, mille kandjad on autorid, kes mõistavad kliimakriisi olemust ja tõsidust: kliimaprotestijad ja nende aktiivsed toetajad, ajakirjanikud, toimetajad ning keskkonnaprobleemidele tähelepanu juhtivad arvamusiidrid. Neid autoreid ühendab kliimaprotestijatele omane arusaam kliimakriisist ning soov juhtida inimeste tähelepanu kliimaprobleemidele ja nende lahendamise nimel ühiselt tegutseda. Protestivad noored ja teised selles raamistikus kõnelejad näevad peamise probleemina inimtegevusest tingitud kliimamuutuseid ning selle alaprobleemidena ühiskonna vähest teadlikkust või hoolimatut suhtumist kriisi lahendamise ning probleemi olemuse suhtes. Paljud selles raamistikus kõnelevad autorid (eriti protestivad noored ise) on toonud välja ka muutuste vajalikkuse Eesti kliimapoliitikas, mis on noorte kliimaprotestijate üks eesmärke. Probleemide lahendamine peaks protestivate noorte ja teiste raami esitajate arvates toimuma ühiskonnas tervikuna: ühiselt kliimakriisi tõsidust tunnistades ja teadlasi kuulda võttes, tänu millele saaks iga inimene panustada keskkonnasäästlikumasse elustiili ning taastuenergia kasutuselevõttu. Samas peavad selles raamistikus kõnelejad oluliseks ka muutust riiklikul tasandil – eelkõige läbi arengute kliimapoliitikas, mida on muuhulgas võimalik saavutada ka läbi valijate aktiivsuse.

Kuna kliimaprotestid on valdavalt seotud noortega, puudutab teine artiklites esinenud raam **noorte kuulamise ja julgustamise vajalikkust**. Selle kandjaiks on peamiselt noorsootöötajad ja oma töös noortega tihedalt kokku puutuvad inimesed ning arvamusiidrid,

kes toetavad noorte ühiskondlikku aktiivsust. Nende jaoks on kliimakriisi ja kliimaprotestide juures üks olulisi probleeme ühiskonna suhtumine noortesse kliimaprotestijatesse. Kuna kliimaprotestijate (kellest paljude jaoks on see esimene suurem ühiskondliku aktiivsuse väljund) suhtes on meedias ja avalikkuses olnud palju kriitikat, mõjutab see selle raami kandjate arvates noorte motivatsiooni edaspidi ühiskondlikku/poliitilisse arutellu kaasatud olla ning takistab noorte kujunemist ühiskonna aktiivseteks liikmeteks. Seepärast juhivad selle raami kandjad tähelepanu noorte kuulamise, tunnustamise, kaasamise ja toetamise vajalikkusele. Selle raami puhul pole fookus noorte kliimaprotestide eesmärgil, vaid asjaolul, et protestijad on noored ning nende aktiivsuse toetamine on vajalik.

Kliimaprotestide suhtes kriitilistest autoritest mitmed esitasid **“popitegijate” ja ebapiisavalt informeeritud noorte** raami, mille kandjad peavad kliimaprotestidega seoses suurimateks probleemideks protestide olemust ja vormi, kliimaliikumise mõjuisikuid (kes võivad kanda mõne varjatud osapoole eesmäärke) ning noorte mõjutatavust, mis võib olla tingitud nende vähesest haridustasemest ning informeeritusest. Selle raami puhul on keskne probleem kliimaprotestide toimumine kooli ajast, mis takistab noortel hariduse omandamist ning muudab noored “popitegijateks”, seades nende tegeliku eesmärgi tagaplaanile.

Kliimaliikumise mõjuisikute suhtes on kritiseeritud eriti Thunbergi, kelle puhul on välja toodud tema pere võimalikku motiivi kasutada Thunbergi turunduslikel eesmärkidel ära. Sellega seotud on ka antud raami kandjate kriitika noorte mõjutatavuse suhtes, sest nende arvates pole noorte kriitiline mõtlemine piisavalt arenenud, et protestimine oleks mõtestatud tegevus ning noori ei kasutaks ära ükski poliitiline ega turunduslik osapool. Antud raami kandjad on eelkõige konservatiivsed arvamusiidrid ja poliitikud ning ajakirjanikud, kes uurivad kliimaprotestidega seotud mõjuisikute olemust. Nende osapoolte arvates oleks üheks võimalikuks lahenduseks noortepoolne protestide lõpetamine – näiteks koolis püsimine ning tulevikus oma teadmiste panustamine keskkonnasäästlike lahenduste arendamisse. Raami kandjad on võimaliku lahendusena pakkunud välja ka protestide vormi muutmise, mille all mõeldakse eelkõige kliimastreikide toimumist noorte vabast ajast või näiteks prügikoristusaktsioonide korraldamist. Kliimaprotestide kõneisikute suhtes kriitikat avaldanud autorid panevad aga eelkõige rõhu asjaolule, et noored ja ühiskond laiemalt peavad kõneisikute motiivide osas kriitilised olema.

Neljas noorte kliimaprotestide meediakajastust puudutav raam on samuti kriitiline, käsitledes **proteste ja ettepanekuid kui ülereageerimist**. Selle raami kandjateks on peamiselt

poliitikud, kelle jaoks on kliimaarutelud ühiskonnas muutunud liiga äärmuslikuks. Selle raami kandjate jaoks on peamiseks probleemiks äärmuslike või rutakatena tunduvate kliimapoliitiliste otsuste vältimine, sest taolised otsused võivad viia näiteks majanduslikult negatiivsete tagajärgedeni ning mõjutada ühiskonna toimimist lõpuks negatiivsemalt. Ühena võimalikest lahendustest on selle raami kandjad pakkunud välja näiteks kliimamuutustega leppimise, tuues argumendiks, et inimesed ei saa enda heaolu keskkonna nimel ohvriks tuua ning loodus elab praeguse olukorra üle, sest nii on see toiminud ka varem.

Tabel 8. Kokkuvõte noorte kliimaprotestidega seotud raamidest analüüsitud meediatekstides

Raam	Probleem / kultuuriline väärtus	Lahendused	Raami peamised kandjad
Kliimakriisi ühine lahendamine	<p>Keskkonnahoid/kliimaprobleemide lahendamine</p> <p>Ühiskonna teadlikkus kriisi olemusest/inimeste suhtumine</p> <p>Eesti kliimapoliitika</p>	<p>Ühine panustamine keskkonnasäästlikkussse</p> <p>Kliimakriisi tõsiduse tunnistamine, teadlaste kuulamine</p> <p>Poliitikute poolne tegevus keskkonnakaitse huvides/valijate aktiivsus</p> <p>Taastuvenergia/keskkonnasäästlike lahenduste kasutuselevõtt</p>	<p>Poliitiliselt aktiivsed noored ja nende aktiivsed toetajad</p> <p>Ajakirjanikud</p> <p>Toimetajad</p> <p>Keskkonnaprobleemidele tähelepanu juhtivad arvamusliidrid</p>

Noorte kuulamise ja julgustamise vajalikkus	<p>Noorte kaasamine ühiskondlikku/poliitilisse arutellu</p> <p>Ühiskonna suhtumine (poliitiliselt aktiivsetesse) noortesse</p>	Noorte kuulamine/tunnustamine/kaasamine/toetamine	<p>Noorsootöötajad ja oma töös noortega tihedalt kokku puutuvad inimesed</p> <p>Arvamusliidrid, kes toetavad noorte ühiskondlikku aktiivsust</p>
“Popitegijad” ja ebapiisavalt informeeritud noored	<p>Kliimaliikumise mõjuisikud/kliimaprotestide olemus/noorte mõjutatavus</p> <p>Noorte haridus ja informeeritus</p>	<p>Noortepoolne protestide lõpetamine/nende vormi muutmine/koolis püsimine/kõneisikute võimalike motiivide teadvustamine</p>	<p>Konservatiivsed arvamusliidrid ja poliitikud</p> <p>Ajakirjanikud, kes uurivad kliimaprotestidega seotud mõjuisikute olemust</p>
Protestid ja ettepanekud kui ülereageerimine	<p>Äärmuslikena tunduvate keskkonnahoidu puudutavate otsuste vältimine</p>	Kliimamuutustega leppimine	Poliitikud

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Järelduste ja diskussiooni peatükis tutvustan kodeerimise ja analüüsi käigus leitud diskursiivseid strateegiaid ning annan nende kaudu vastuse vastuse töös esitatud uurimisküsimustele. Lisaks arutlen noorte poliitilise aktiivsuse representeerimise üle Eestis, kasutades selleks bakalaureusetöö teoreetilist raamistikku ning varasemaid teadmisi. Järelduste ja diskussiooni peatüki käigus täidan ühtlasi töö eesmärgi, milleks oli välja selgitada, kas noorte poliitilise aktiivsuse meediarepresentatsioon Eestis järgib samu raamistamise ja stereotüüpse kujutamise trende, mis on välja tulnud varasemates välismeediat puudutavates uuringutes.

1. Milliseid hinnanguid antakse noortele kliimaprotestijatele ja nende tegevusele teemakohastes meediatekstides?

a. Millised kõneisikud noorte kliimaprotestijate osas meedias sõna võtavad?

Analüüsitud meediatekstid jagunesid enda tonaalsuselt noorte kliimaprotestijate suhtes viide kategooriasse. **Selgelt toetava** hoiakuga olid autoritest eeskätt noored protestijad ise, protestiliikumise aktiivsed toetajad, arvamusiidrid ning noorsootöötajad ja noortega enda töös kokku puutuvad artiklite autorid, kellest viimaste fookus on pigem noorte algatusvõimel ning nende poliitilisel ja ühiskondlikul kuuldavõtmisel – see sarnaneb ka Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 272) uuringust selgunud “kooliõpilaste” raamile, kus protestimist nähakse osana noorte õppimisest ja arenguprotsessist, pöörates vähem tähelepanu nende sõnumi sisule. Erinevalt mitmete autorite (Mazzarella jt, 2007; Cushion, 2007; Kõvatu, 2019) uuringute tulemustest, anti kliimaprotestidega seotud meediatekstides mitmel korral sõna ka noortele endile. Selgelt toetava hoiaku esindajad **soosisid kliimaprobleemide tõsiduse tunnistamist ja noorte aktiivsust ning kliimaprotestide jätkumist**. Selle hoiaku esindajate seas tauniti eelkõige **ühiskonna ja poliitikute tegevusetust ning noorte vähest kaasatust poliitikasse**. **Pigem toetava** hoiakuga artiklites oli fookus rohkem protestide laiemal ühiskondlikul mõjul. Seda hoiakut esindasid näiteks arvamusiidrid ja ajakirjanikud ning arvamusiidrid, kelle artiklite tonaalsus oli analüüsiv, kuid noorte tegevuse suhtes üldjoontes positiivne, tuues välja ka mõningaid kriitilisi külgi. Noorte kliimapolitiilise aktiivsuse suhtes pigem toetava hoiakuga autorite seas on **taunitud** näiteks **poliitiliselt aktiivsete noorte kritiseerimine**, millega seotud ohtudele seoses noorte motivatsiooniga ühiskonnaelus

tulevikus kaasa rääkida on viidanud ka Russell (2004: 353). Noorte kliimapolitiilise aktiivsuse osas **neutraalsel** seisukohal olid toimetajad ja ajakirjanikud, kes on olukorda kajastanud peamiselt refereerides, andmata endapoolseid hinnanguid. Nende analüüsitud artiklite puhul ei olnud kajastuse puhul märgata positiivset ega negatiivset tonaalsust noorte suhtes.

Pigem kriitilise hoiaku esindajad on mõned arvamusiidrid ning ajakirjanikud. Selle hoiaku esindajad üldiselt peavad noorte ideid õigeks, aga protestide teostust või poliitilise aktiivsuse väljendusviise valeks, kritiseerides eriti näiteks Greta Thunbergi – erilisele kriitilisuse Greta Thunbergi kajastamisel on viidanud näiteks ka Bergmann ja Ossewaarde (2020: 283), sest tema representeerimisel pannakse kokku kõikide kliimaprotestijate kohta kasutatavate raamide negatiivsed aspektid. See on vastavuses ka Mazzearella ja Pecora (2007) uuringu tulemustega, milles selgus, et noorte üldisest meediakajastusest veelgi kriitilisem on noorte tüdrukute kajastamine ning nende kui sotsiaalse konstruktsiooni kujutamises mängib olulist rolli väljaannete ning ajakirjanike endi hoiak. Pigem kriitilise hoiaku esindajad **soosisid** eelkõige **teadlaste kuulamist ning uurimistööl põhinevate otsuste langetamist**, et vältida liigselt rutakate või kahjulike otsuste tegemist, viidates kaudselt ka võimalikele puudujääkidele noorte kriitilises analüüsivõimes ning enda väidete tagajärgede nägemises, mille on enda uuringus raamina tuvastanud ka Bergmann ja Ossewaarde (2020: 282). **Taunitud** oli aga näiteks **keskkonnasõbralike lahenduste puudumine või nende vähene kasutamine**, mis näitab, et selle hoiaku esindajad nõustuvad probleemi olemuse osas noortega vähemalt teatud määral.

Noorte kliimaprotestijate suhtes **selgelt kriitilise hoiakuga** autorite alla kuuluvad eelkõige konservatiivse taustaga poliitikud ning arvamusiidrid, kes kahtlevad noorte teadmiste õigsuses ja kliimakriisi olulisuses või arvavad, et noorte poliitiline aktiivsus on kliimaprobleemide lahendamisel pigem takistav faktor. Ka Cushion (2007: 426-427) on enda uuringus viidanud asjaolule, et kui noorte arvamus täiskasvanute omaga täielikult ei ühti, peetakse noori irratsionaalseteks tulitekitajateks, kes on ühiskondlikus debatis pigem segav faktor. Sarnaselt Cushioni (2007: 423) uuringus selgunud noorte ebaküpsuse kuvandile on ka mitmed selgelt kriitilise hoiakuga autorid seisukohal, et noortel pole piisavaid teadmisi ja kriitilist analüüsivõimet, et poliitilises debatis osaleda. Sellesse kategooriasse kuuluvates artiklites on süüdistatud protestivaid noori ka ebasiiruses ning manipuleerimises, tuues välja eelkõige “popitegemise” asjaolu ning noorte (eriti Greta Thunbergi) väljaütlemised. Noorte

kujutamisele külmade ja ebausaldusväärsetena on enda uuringus viidanud ka Lepianka (2015: 1108). Selgelt kriitilise hoiakuga autorid **soosisid** eelkõige **noortepoolsete protestide lõpetamist või nende vormi muutmist** ning **taunisid noorte vastuolulist käitumist, poliitikute süüdistamist keskkonnaprobleemides, kliimaprobleemidele pakutud lahendusi ning kliimaprotestide korraldust, noorte vähest informeeritust ja nende puudumist koolist.**

Hoiakut noorte kliimaprotestijate suhtes väljendati ka omadussõnade ja nimetuste kaudu. **Noorte ja nende tegevuse suhtes positiivsed autorid** kasutasid palju Greta Thunbergi kohta käivaid nimetusi, näiteks “inspiratsiooniallikas”, “kangelane” – see kattub Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 283) uuringus välja tulnud raamiga, kus kajastatakse Greta Thunbergi kui “noort kangelannat”, eeskuju ja juhti keskkonnateemadel. Sama hoiakut väljendavate autorite poolt kasutusel olnud omadussõnad olid esitatud eelkõige noorte aktiivsuse kohta: näiteks “südikad” või “tänuväärne”.

Noorte ja nende poliitilise aktiivsuse suhtes kriitiliste autorite poolt kasutatud nimetused väljendasid eelkõige seisukohti Greta Thunbergi osas: näiteks viidati tema diagnoosile nimetustega “asperger” ning kasutati tema populaarsusele hinnangu andmiseks nimetust “lapspühak”. Eriline kriitilisus Greta Thunbergi osas on sarnane ka Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 283) ning Mazzarella ja Pecora (2007) uuringu tulemustele. Kliimaliikumist nimetati aga näiteks “ajupehuks” ja “laste ülestõusuks”, mis viitab hoiakule, et noored ei ole tegelikud kliimaprotestide algatajad, vaid tegutsevad enda teadmata kellegi teise huvides – seda väljendavad ka noorte kohta kasutatavad omadussõnad “ärakasutatud” ja “ajupestud”, mis on seotud taas Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 282) ning Cushioni (2007: 423) uuringu tulemustega, kus meediatekstides viidatakse noorte ebaküpsusele. Kliimaprobleemide lahendamise takistamist väljendavad aga omadussõnad “orkestreeritud” ja “kahjulik”. Noortekultuuri ohtlikuna kajastamisele on enda uuringutes viidanud ka Mazzarella (2003, viidatud Bosi, Lavizzari ja Voli, 2019: 621 kaudu) ning Giroux (1996: 11), kes on toonud välja noorte protestide mõju ühiskondlike otsuste suunamisel.

Eraldi grupp nimetusi ja omadussõnu viitab **noorte erinemisele muust ühiskonnast**. Näiteks nimetust “laps” on kasutatud positiivses ja negatiivses kontekstis – esimesel juhul noorte ühiskondlike saavutuste tunnustamiseks, teisel juhul aga kriitilisel hoiakul olevate autorite poolt, kes viitavad noorte vähestele elukogemusele ning puudulikule analüüsivõimele.

Vanuselisele diskrimineerimise mõistele noorte kannatajateks olemise kontekstis on viidanud ka Bergmann ja Ossewaarde (2020: 268). Noorte erinevust muust ühiskonnast tõid kriitilised autorid sarnaselt nimetusele välja ka omadussõnades, millega viidati noorte vähestele vanusele ja elukogemusele, näiteks “lühikese elukogemusega”, “nooruke” ning “relvitukstegevalt kohmakas”. Bergmann ja Ossewaarde (2020: 283) on viidanud noorte kliimaprotestijate, eriti Greta Thunbergi meediakajastuse puhul tema vanuse fookusesse asetamisele, mis käsitleb neid selgelt täiskasvanutest, ja seega muust ühiskonnast, eraldi.

2. Kuidas esineb noorte kliimaprotestidega seotud meediatekstides “meie” ja “nemad” vastandamist?

Kliimaprotestidega seotud analüüsitud meediatekstides esines “meie” ja “nemad” gruppide vastandumist seitsmel erineval viisil. Ühtekuuluvust väljendasid kolm gruppi: “meie kui ühiskond”, “meie kui noored” ning “meie kui täiskasvanud”.

“Meie kui ühiskond” hoiakut esitasid peamiselt noored protestijad ning nende aktiivsed toetajad ning arvamusiidrid, kelle eesmärk on kutsuda ühiskonda üles noori ja nende sõnumit kuulama ja luua vastanduvate gruppide vahel ühtsust. Selle hoiaku puhul räägitakse kliimaprobleemidest kui ühiskondlikust probleemist, mille parandamise nimel peavad koostööd tegema kõik osapooled. Murray (2020: 24) välja toodud Greta Thunbergi kõnedes kasutatav kriisiolukorra raam on tuvastatav ka “meie kui ühiskond” hoiakus, kus on viidatud kliimamuutuste katastroofilisele mõjule, kutsudes ja motiveerides inimesi otsustavalt tegutsema. “Meie kui ühiskond” hoiakut kasutati tihti koos **“nemad kui noored ühiskonna osana”** hoiakuga, mida väljendasid eelkõige noorsootöötajad ning noortega oma töös tihedalt kokku puutuvad inimesed, kes tõid välja, et on oluline noorte initsiatiive toetada ning neid kuulata, sest see aitab tagada, et noored julgeksid ka tulevikus ühiskondlikust arutelust aktiivselt osa võtta ning tunneksid selle vastu huvi. Sarnast vaatepunkti väljendasid ka noori toetavad arvamusiidrid, kes toetavad noorte ideid ja leiavad, et kliimakriisi lahendamine on vajalik, jagades seega noortega samu hoiakuid, kuulumata ise aktiivselt protestijate hulka.

“Meie kui noored” gruppi kuulumist esitasid eeskätt poliitiliselt aktiivsed noored, rääkides kliimaprotestidest ja enda seisukohtadest ning kutsudes täiskasvanuid kriisile otsa vaatama – näiteks juhtisid noored tähelepanu sellele, milliseid muudatusi nad on enda harjumustes teinud, et keskkonnasõbralikum olla, ning kutsusid täiskasvanuid üles sama tegema. “Meie

kui noored” hoiaku väljendajad kasutavad tihtipeale samu raame, mille on enda uuringus tuvastanud Murray (2020: 20-31) Greta Thunbergi kõnedes: generatsioonidevahelise konflikti raam, vanemlik raam ning kriisiolukorra raam. Kuigi generatsioonidevahelise konflikti raam pole Eesti meediatekstides noorte poolt nii tugevalt väljendatud kui Greta Thunbergi kõnedes, kasutavad noored vanemlikku raami täiskasvanute, eelkõige poliitikute motiveerimiseks kliimakriisi lahendamise nimel tegutsema. Sarnaselt kliimaprotestijaid selgelt toetavale grupile, on “meie kui noored” grupi poolt selgelt väljendatud kriisiolukorra raam, mille Murray (2020: 23) Greta Thunbergi kõnedes tuvastas.

“Meie kui noored” hoiakut kasutatakse tihti koos **“nemad kui täiskasvanud”** hoiakuga, mida kasutasid artiklites eelkõige ajakirjanikud, toimetajad ja arvamuslimidrid, kes on noorte sõnumi ja poliitilise aktiivsuse osas toetaval hoiakul. Seda hoiakut iseloomustab eelkõige mõistmatus kliimaprotestijate kritiseerimise ning noorte ühiskondlikust arutelust kõrvalejätmise osas. “Meie kui noored” hoiakut vastandati ka poliitikute omaga – **“nemad kui poliitikud”** hoiak väljendab eelkõige kriitilisust poliitikute tegevusetuse osas, kutsudes neid üles keskkonnasõbralikke otsuseid langetama ning väljendades, et kliimakriisi efektiivne lahendamine saab toimuda vaid poliitika abil. Seda hoiakut väljendavad eelkõige poliitiliselt aktiivsed noored või neid aktiivselt toetavad inimesed, lisaks ka arvamuslimidrid, kes on oma artiklites selgelt toetava hoiakuga kliimakriisi lahendamise nimel protestivate noorte suhtes.

“Meie kui täiskasvanud” hoiakut kasutasid täiskasvanud kahel juhul: enda kaitsmiseks või teiste täiskasvanute kritiseerimiseks. Teiste täiskasvanute suhtes väljendasid kriitikat eelkõige arvamuslimidrid, kelle soov oli kutsuda teisi täiskasvanuid ehk kliimakriisi lahendamise eest vastutavaid inimesi üles noori kuulama, et järeltulevatele põlvetele elamiskõlblik keskkond jätta. See on seotud ka Greta Thunbergi kasutatava vanemliku raamiga, mille Murray (2020: 25) enda uuringus tuvastas – vanemas põlvkonnas tekitatakse vastutustunne noorema põlvkonna ees. “Meie kui täiskasvanud” hoiakut enda kaitsmiseks ning noortele vastandumiseks kasutanud autorid väljendasid aga arvamust, et noored ei saa üksnes täiskasvanuid süüdistades kliimaprobleeme lahendada. “Meie kui täiskasvanud” hoiakut kasutati tihti koos **“nemad kui noored”** hoiakuga, kuhu kuuluvad väited, milles autor distantseerib end noorte tegevusest ja sõnumist. See hoiak on iseloomulik eelkõige poliitikutele ning arvamuslimidritele, kes noorte tegevust/ideid kritiseerivad või nende motiivides kahtlevad. Nende gruppide argumentides oli rohkem vastandamist ja kriitikat protestide suhtes, isegi siis, kui kõnelejad näiteks kliimaga seotud probleemide olemusest

sarnaselt noortele teadlikud olid. “Nemad kui noored” hoiakut kasutati ka neutraalses kontekstis, näiteks ajakirjanike poolt, kes andsid olukorrast ülevaate.

3. Millised on peamised noorte kliimaprotestijate kohta meediatekstides kasutatavad raamid?

Noorte kliimaprotestijate ja nende tegevuse kajastamisel kasutati analüüsitud meediatekstides peamiselt nelja raami: kliimakriisi ühine lahendamine, noorte kuulamise ja julgustamise vajalikkus, “popitegijad” ja ebapiisavalt informeeritud noored ning protestid ja ettepanekud kui ülereageerimine.

Esimese raami, **kliimakriisi ühine lahendamine**, kandjad on peamiselt autorid, kes mõistavad kliimakriisi olemust ja tõsidust: kliimaprotestijad ja nende aktiivsed toetajad, ajakirjanikud, toimetajad ning keskkonnaprobleemidele tähelepanu juhtivad arvamusiidrid. Neid autoreid iseloomustab kliimaprotestijatele sarnane arusaam kliimakriisist, inimeste rollist selle tekkel ja lahendamisel ning soov juhtida inimeste tähelepanu kliimaprobleemidele. Selle raami esitajad näevad peamise probleemina inimtegevusest tingitud kliimamuutuseid ning selle alaprobleemidena ühiskonna vähest teadlikkust või ignorantsust probleemi ja selle lahendamise suhtes. Probleemide lahendamine peaks selle raami esitajate arvates toimuma ühiskonnas tervikuna: esmalt ühiselt kliimakriisi tõsidust tunnistades ja teadusele tuginedes, seejärel panustades keskkonnasäästlikumasse elustiili ning taastuvenergia kasutuselevõttu. Samas peavad selle raami esitajad oluliseks ka muutust riiklikul tasandil – eelkõige läbi arengute kliimapolitikas, mida on muuhulgas võimalik saavutada ka läbi valijate aktiivsuse. Kliimakriisi ühise lahendamise raam järgib otseselt bakalaureusetöö teoorias osas tutvustatud raamistamise elemente, mida on Greta Thunberg kasutanud enda kõnedes – generatsioonidevaheline konflikt, milles noorem põlvkond kutsub korrale vanemat põlvkonda, kes pole varem keskkonnaprobleemide osas piisavalt otsustavalt käitunud ning on seega kliimakriisi “pärandanud” nooremale põlvkonnale; vanemlik raam, mis läbi generatsioonidevahelise konflikti motiveerib vanemat põlvkonda olukorra lahendamise nimel tegutsema, ning kriisilukorra raam, kus tuuakse välja konkreetseid faktid kriisi tegelikust ulatusest (Murray, 2020). Selle raami esitajad on noorte initsiatiivi suhtes toetavad, tuues positiivselt välja ka Greta Thunbergi, kasutades tema ja teiste protestijate kujutamisel “noore kangelanna” raamile (Bergmann ja Ossewaarde, 2020: 283) omaseid elemente.

Teine artiklites esinenud raam seab fookusesse **noorte kuulamise ja julgustamise**. Selle esitajateks on peamiselt noorsootöötajad ja oma töös noortega tihedalt kokku puutuvad inimesed ning arvamussliidrid, kes toetavad noorte ühiskondlikku aktiivsust. Nende jaoks on üks olulisi murekohti ühiskonna suhtumine noortesse kliimaprotestijatesse. Kuna viimaste suhtes on meedias ja avalikkuses olnud palju kriitikat, mõjutab see selle raami kandjate arvates noorte motivatsiooni edaspidi ühiskondlikku/poliitilisse arutellu kaasatud olla ning takistab noorte kujunemist ühiskonna aktiivseteks liikmeteks. Seepärast juhivad selle raami kandjad tähelepanu noorte kuulamise, tunnustamise, kaasamise ja toetamise vajalikkusele. Selle raami puhul pole fookus noorte kliimaprotestide eesmärgil, vaid asjaolul, et protestijad on noored ning nende aktiivsuse toetamine on vajalik. Selle raami esitajad näevad sarnaselt Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 272) “kooliõpilaste” raamile protestimist osana noorte õppimisest ja arenguprotsessist, pöörates vähem tähelepanu noorte sõnumi sisule. Ka Russell (2004: 353) on toonud välja, et kui noorte esimesed pingutused ühiskondliku aktiivsuse valdkonnas (näiteks protestid) jäävad vastuseta või saavad negatiivse vastukaja osaliseks, on tõenäolisem, et noorte huvi poliitika vastu kaob. Noorte kuulamisele ja julgustamisele tähelepanu juhtivad autorid toovad välja ka Greta Thunbergi esitatud vanemliku raami (Murray, 2020: 25) elemente, asetades need mitte kliimakriisi, vaid ühiskondliku aktiivsuse konteksti ning tuues välja, et vanemate põlvkonna kätes on noorte aktiivsuse tulevik.

Kolmandaks esines artiklites **“popitegijate” ja ebapiisavalt informeeritud noorte** raam, mille kandjad on kliimaprotestijate suhtes kriitilised, pidades nendega seoses suurimateks probleemideks protestide olemust ja vormi, kliimaliikumise mõjuisikuid (kes võivad kanda mõne varjatud osapoole eesmärgi) ning noorte mõjutatavust, mis võib olla tingitud nende vähesest haridustasemest ning informeeritusest. Selle raami puhul on keskne vastuolu noorte ebapiisava haridustaseme ja “popitegemise” vahel – kuna noored puuduvad koolist, et kliima nimel protestida, ei saa nad omandada haridust, mis aitaks neil arendada kriitilist mõtlemist, et protestimine oleks mõtestatud tegevus ning noori ei kasutaks ära ükski poliitiline ega turunduslik osapool. “Popitegijate” raami on enda uuringus tutvustanud ka Bergmann ja Ossewaarde (2020:273), kes viitavad, et selle raamiga kritiseeritakse protestivaid noori tugevalt ja eraldatakse nad ülejäänud ühiskonnast, kus protestide pidamine on lubatud. Noorte “popitegijatena” käsitlemise on enda uuringus välja toonud ka Cushion (2007: 432). Selle raami esitajad näevad proteste kui poliitilist probleemi, seades kliimaliikumise tegeliku eesmärgi tagaplaanile. Kliimaliikumise mõjuisikutest on kritiseeritud eriti Thunbergi, kelle

puhul on välja toodud tema liigset mõjutatavust pere poolt, kes võib tema tuntust turunduslikel eesmärkidel ära kasutada. Antud raami kandjad on eelkõige konservatiivsed arvamusiidrid ja poliitikud ning ajakirjanikud, kes uurivad kliimaprotestidega seotud mõjuisikute olemust. Nende osapoolte arvates oleks üheks võimalikuks lahenduseks noortepoolne protestide lõpetamine – näiteks koolis püsimine ning tulevikus oma teadmiste panustamine keskkonnasäästlike lahenduste arendamisse. Raami kandjad on võimaliku lahendusena pakkunud välja ka protestide vormi muutmise, mille all mõeldakse eelkõige kliimastreikide toimumist noorte vabast ajast või näiteks prügikoristusaktsioonide korraldamist. Sarnaselt Mazzarella (Mazzarella, 2003, viidatud Bosi, Lavizzari ja Voli, 2019: 621 kaudu) noorte laiskuse kuvandi teooriale viitavad ka “popitegijate” raami kandjad asjaolule, et noorte protestimise peamiseks põhjuseks on laiskus – näiteks toovad nad välja, et kui noored keskkonnast päriselt hooliks, ei käiks nad vaid koolitundide ajast tänavatel seismas, vaid teeksid rohkemat. Kliimaprotestide kõneisikute suhtes kriitikat avaldanud autorid panevad aga eelkõige rõhu asjaolule, et noored ja ühiskond laiemalt peavad kõneisikute motiivide osas kriitilised olema. Noorte kriitilises mõtlemises kahtlev raamistus on omane ka Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 282) tuvastatud “unistajate” narratiivis, mis viitab noorte vähesele elukogemusele, seades fookuse taas nende tegelikest eesmärkidest eemale. “Popitegijate” narratiivile on enda kõnedes viidanud ka Greta Thunberg, kes kasutab seda aga põlvkondadevahelise konflikti rõhutamiseks, tuues välja, et kui täiskasvanud kliimakriisi lahendamise nimel otsustavalt ei tegutse, ei ole noortel ka tulevikku, mille nimel koolis käia (Murray, 2020: 20).

Neljanda noorte kliimaprotestide meediakajastust puudutava raami kandjateks on peamiselt poliitikud, kelle arvates on kliimaarutelud ühiskonnas muutunud liiga äärmuslikuks ning kes käsitlevad **proteste ja ettepanekuid kui ülereageerimist**. Selle raami kandjate jaoks on peamiseks probleemiks äärmuslike või rutakatena tunduvate kliimapoliitiliste otsuste vältimine, sest see võib viia näiteks majanduslikult negatiivsete tagajärgedeni ning mõjutada ühiskonna toimimist lõpuks kehvemas suunas. Ühena võimalikest lahendustest on seda raami esitavad poliitikud pakkunud välja näiteks kliimamuutustega leppimise, tuues argumendiks, et inimesed ei saa enda heaolu ohvriks tuua ning keskkond elab praeguse olukorra inimtegevusest hoolimata üle. Ka see raam on seotud Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 282) “unistajate” raamiga, mis peab noorte ideid ebarealistlikeks. Giroux’ (1996: 11) ja Mazzarella (2003, viidatud Bosi, Lavizzari ja Voli, 2019: 621 kaudu) välja toodud noorte ohtlikkuse ja

sotsiaalse mõju kuvand on selle raamiga seotud – poliitikud viitavad kaudselt noorte ohtlikkusele, kritiseerides nende pakutavate lahenduste võimalikku negatiivset mõju.

Uurimisküsimuste vastustele tuginedes võib öelda, et töö eesmärk – välja selgitada, kas noorte poliitilise aktiivsuse meediarepresentatsioon Eestis järgib samu raamistamise ja stereotüüpse kujutamise trende, mis on välja tulnud varasemates välismeediat puudutavates uuringutes – on täidetud. Mitmed välismeediat puudutavates uuringutes välja tulnud raamistamise ja stereotüüpse kujutamise trendid on levinud ka Eesti noorte kliimaprotestijate meediakajastuses, kuid näiteks noorte vähest kasutamist allikatena ma analüüsi käigus ei täheldanud, sest kliimaprotestijatele anti mitmetes uudisartiklites sõna ning esines ka meediatekste ja kliimaprotestijate arvamused, mis keskendusid täielikult noorte seisukohtadele. Lisaks polnud vastupidiselt mitmete uuringute tulemustele analüüsitud artiklites näha läbivat negatiivset joont noorte kliimaprotestijate kajastamisel – bakalaureusetöö tulemuste põhjal on näha, et noorte poliitilise aktiivsuse kujutamine on üldiselt pigem positiivne: analüüsitud tekstidest suurem osa olid noorte suhtes toetavad ning ka kriitilised autorid proovisid suuremal osal juhtudest noori või nende ideid vähemalt mingil määral mõista (siinkohal on erandiks selgelt kriitilise suhtumisega autorid). See näitab, et üldiselt võetakse Eesti meedias ja ühiskonnas noorte poliitilist aktivismi hästi vastu ja avaldatakse protestijatele toetust. Antud bakalaureusetöö põhjal pole seda aga võimalik kindlalt väita, sest tegu ei ole kvantitatiivse uurimusega.

Ometi on näha, et selgelt kriitilised autorid väljendavad enda seisukohti noorte suhtes väga jõuliselt, mis võib negatiivselt mõjuda noorte poliitilisele aktiivsusele ja motivatsioonile ühiskonnas muutuseid esile kutsuda. Paljudes analüüsitud meediatekstides, mis oma žanrilt oleks justkui analüütilised, olid tuvastatavad ka ajakirjanike endi hoiakud, mis viitab ajakirjanikel lasuvale vastutusele ja võimule noorte kuvandi loomisel, millele on viidanud näiteks Russell (2004: 353). Sellega seoses tuleb arvesse võtta, et meedia poolt esitatud noorte kohta käivatel konstruktsioonidel on mõju noortele endile, poliitikale ning ühiskonnale laiemalt, mistõttu on sarnaste uuringute tegemine äärmiselt vajalik.

KOKKUVÕTE

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, kas noorte poliitilise aktiivsuse meediarepresentatsioon Eestis järgib samu raamistamise ja stereotüüpse kujutamise trende, mis on välja tulnud varasemates välismeediat puudutavates uuringutes. Noorte poliitilise aktiivsuse konstrueerimist Eesti meedias uurisin noorte kliimaprotestide 2019. aasta kajastuse näitel, sest siis kogus hoogu noorte viimaste aastate poliitilise aktivismi üks populaarsemaid ja enim kõneainet tekitanud vorme, kliimaliikumine Fridays For Future. Ülemaailmsete meeleavalduste käigus tulid kliimamuutuste vastu tänavatele meelt avaldama miljonid noored, sealhulgas Eesti õpilased.

Lõplik valim moodustus artiklitest, mis on vähemalt 2000 tähemärgi pikkused ning peegeldasid selgeid hoiakuid noorte suhtes. Artikli sobivust ning selles peegelduvate hoiakute olemasolu hindasin lähtudes enda subjektiivsest hinnangust artikli teemakohasuse üle. Valimisse selekteerisin 44 artiklit 2019. aastast. Artikleid analüüsisin kvalitatiivsel meetodil. Uurimisskeem on koostatud Teun A. van Dijki kriitilise diskursuse analüüsi mudeli elementidele toetudes, lisades sellele Entmani (1993: 52) raamistamise elementide analüüsi.

Uuringust selgus, et noorte kliimaprotestide osas toetavat hoiakut väljendavad meediatekstides peamiselt noored protestijad ja nende aktiivsed toetajad, arvamusiidrid, noorsootöötajad ja noortega enda töös kokku puutuvad artiklite autorid ning ajakirjanikud, kes noorte tegevust kirjeldasid. Noorte toetajad kasutasid kliimaprobleemide tõsiduse väljendamiseks noortele sarnaseid raame, mida on enda kõnedes algselt kasutanud kliimaprotestide algataja Greta Thunberg (Murray, 2020: 31), tuues välja konkreetseid fakte kriisi ulatusest ning generatsioonidevahelise konflikti elemente. Lisaks kliimaprobleemide fookusesse seadmisele tõstatasid noori toetavad autorid meedias arutelu noorte rolli üle ühiskonnas, juhtides tähelepanu asjaolule, et tegu on grupiga, keda ühiskondlikus arutelus tihti peale kuulda ei võeta ning kelle kritiseerimisel võivad olla Eesti ühiskonna tulevikule negatiivsed tagajärjed.

Kliimaprotestide osas kriitilist hoiakut väljendasid konservatiivse taustaga poliitikud, ajakirjanikud ning arvamusiidrid, kes kahtlevad noorte teadmiste õigsuses või arvavad, et noorte poliitiline aktiivsus on kliimaprobleemide lahendamisel pigem takistav faktor. Protestide suhtes eriti kriitiliste autorite seas oli tuvastatav ka arvamus, et kliimaprobleemid

ei ole nii tõsised, kui noored väidavad. Noorte kliimaprotestijate suhtes kriitilistes meediatekstides olid tuvastatavad mitmed raamid ja hoiakud, mis on välja tulnud ka varasemates välismeediat puudutavates uuringutes: näiteks noorte ebaküpsuse raam (Cushion 2007: 423; Bergmann ja Ossewaarde: 282), “popitegijate” raam (Bergmann ja Ossewaarde 2020:273; Cushion: 432), noorte kujutamine ohtlikena (Giroux 1996: 11; Mazzarella 2003, viidatud Bosi, Lavizzari ja Voli, 2019: 621 kaudu), ebausaldusväärsete (Lepianka, 2015: 1108) ning irratsionaalsete tülitekitajatena (Cushion, 2007: 426-427; Giroux, 1996: 11). Lisaks oli noorte kliimaprotestijate suhtes kriitiliste autorite puhul eraldi fookus ka Greta Thunbergi kritiseerimisel – eriti kriitilisest meediakajastusest tüdrukute puhul on samuti varem rääkinud ka Mazzarella ja Pecora (2007).

Noorte kliimaprotestijate kajastamisel seadsid nii toetavad kui ka kriitilised autorid fookusesse protestijate vanuse, mida väljendati erinevate omadussõnade ja nimetustega. Toetavad autorid tõid noorte vanuse välja eelkõige positiivse aspektina, rõhutades, et noorte ühiskondlik initsiatiiv vajab toetust, et neil oleks ka tulevikus soov ühiskonnas aktiivsed olla. Kriitilised autorid tõid aga välja noorte kogenematus. Mõlemal juhul rõhutati noorte erinevust täiskasvanutest, mis asetas fookusest välja protestijate tegeliku sõnumi – see raamistus on välja tulnud ka välismeedias, näiteks Bergmanni ja Ossewaarde (2020: 283) uuringus.

Kokkuvõttes selgus bakalaureusetööst, et noorte kliimaprotestijate kajastamine Eesti meedias sarnaneb kindlatelt hoiakutelt ja raamistustelt oluliselt varasemate välismeediat puudutavate uuringute tulemustele, eriti just noorte kliimaprotestijate suhtes kriitiliste autorite tekstides. Siiski esineb Eesti meediatekstides antud teema käsitlemisel ka erinevusi, mille täpsem olemus vajaks edasist uurimist: näiteks noorte kajastamise tonaalsus, mis varasemate uuringute kohaselt on olnud üldiselt negatiivne, aga minu uuringu kohaselt pigem positiivne, samuti ka noorte vähenenud kasutamine allikatena, mis kinnitust ei leidnud. Need faktorid näitavad, et noorte kliimaprotestijate meediakajastus Eestis on üldiselt noorte poliitilist aktiivsust toetav, mis loodetavasti julgustab noori ka edaspidi ühiskonnaelus aktiivselt osalema.

SUMMARY

In this bachelor's thesis I studied how youth political activism was constructed in the Estonian media in 2019. The aim of the study was to find out if the media representation of youth political activism follows the same trends of framing and stereotypical construction that have appeared in previous research concerning foreign media – for example the generally negative media representation of young people (Cushion, 2007; Mazzarella, 2003, referred by Bosi, Lavizzari and Voli, 2019: 621; Giroux, 1996; Mazzarella & Pecora, 2007) or special criticism towards young girls (Mazzarella and Pecora, 2007) and the construction of politically active young people as dangerous (Giroux, 1996) or incapable of thinking critically (Bergmann and Ossewaarde, 2020). I chose the year 2019 as it was a period where the most popular form of youth activism in recent years, climate protests Fridays for Future, became more popular and known around the world. During global protests, millions of young people came to the streets to protest against political apathy concerning climate change – the protests also took place in Estonia, creating a discussion about the topic in the media.

For the sample, I chose media articles from five well-known Estonian media outlets: Delfi, Eesti Päevaleht, Eesti Ekspress, Postimees and Estonian Public Broadcasting (ERR) from the year 2019. I searched for the words “youth” or “climate” in their different versions, making a list of all the articles that met the criteria, from which I subjectively chose 44 that best fit the analysis scheme and aim of the thesis. The chosen articles featured different authors: journalists, protesters, opinion leaders etc. After creating a model of analysis which is based on the critical discourse analysis elements of Teun A. van Dijk, I added the analysis of the elements of framing from Entman's (1993: 52) theory. In my thesis, I wanted to find answers to three research questions:

1. Which judgements are young climate protesters and their actions given in the germane media texts?
 - a. Which authors or sources give these judgements?
2. How are different groups (“us” and “them”) constructed in the media texts?
3. Which are the main frames used to construct the young climate protesters?

The results of the research show that authors who are supportive towards the initiative of the young protesters, mainly include protesters themselves and their active supporters, opinion leaders, youth workers and other people who work closely with young people. The authors who supported young protesters were also concerned about the climate crisis, using similar frames that have appeared in Greta Thunberg's speeches – they addressed different facts about the climate crisis and also included elements from the generational conflict that have appeared in the movement leader's speeches (Murray, 2020: 31). In addition to highlighting problems concerning the environment, the authors supportive of youth also raised a discussion about the role of young people in society, drawing attention to the fact that young people and their opinions are often overlooked, and criticizing their initiatives might have a negative effect on their motivation to act as an active member of the society in the future.

The authors who were mainly critical of the young protesters and their initiative, included politicians, journalists and opinion leaders with a conservative background. These authors highlighted the potential lack of knowledge among young people and portrayed their political activism as a distraction in solving the climate crisis. There were also many strongly critical authors who did not consider environmental changes to be a problem at all, addressing the possible overreaction on students' part. In the critical articles towards young protesters, there were many frames that have been identified in earlier researches: youth immaturity frame (Cushion 2007: 423; Bergmann and Ossewaarde: 282), "truant" frame (Bergmann and Ossewaarde 2020:273; Cushion: 432), depicting young people as dangerous (Giroux 1996: 11; Mazzarella 2003, referred by Bosi, Lavizzari and Voli, 2019: 621), untrustworthy (Lepianka, 2015: 1108) and irrational people who disturb the daily lives of adults (Cushion, 2007: 426-427; Giroux, 1996: 11). Among the critical authors, an emphasis was based on criticizing Greta Thunberg – the particularly critical representation of girls has also been mentioned by Mazzarella and Pecora (2007).

In representing the young protesters, their young age was emphasised by both critical and supportive authors. The supportive authors depicted the protesters' age as a positive aspect, highlighting that the protesters therefore need extra support and encouragement for allowing them to be active members of society in the future. The critical authors on the other hand highlighted the inexperience of the young protesters. In both cases, it was emphasised that young protesters are different from adults, which placed their real message out of focus – this

method of framing has also been identified in foreign media, for example in the research of Bergmann and Ossewaarde (2020: 283).

In conclusion, the results of the thesis showed that many framings and attitudes towards young people, that have been found in the studies of foreign media, are also present in the Estonian media representation of young climate protesters, especially among the articles of the authors who display critical attitudes towards them. However, there are also significant differences in the media representation of youth: for example the tonality of representing young people, which has previously been identified as generally negative (Cushion, 2007; Mazzarella, 2003, referred by Bosi, Lavizzari and Voli, 2019: 621; Giroux, 1996; Mazzarella & Pecora, 2007), but in this analysis rather positive. It was also apparent that young people were not unrepresented as sources, as it was identified previously by Mazzarella and others (2007) Cushion (2007) and Kõvatu (2019). These factors show that the media representation of young climate protesters is generally supportive towards the political activism of youth in Estonia, which hopefully will encourage them to continue contributing to society in the future.

Kasutatud allikad

Bergmann, Z., & Ossewaarde, R. (2020). Youth climate activists meet environmental governance: ageist depictions of the FFF movement and Greta Thunberg in German newspaper coverage. *Journal of Multicultural Discourses*, 15(3), 267-290.

Bosi, L., Lavizzari, A., & Voli, S. (2020). Representation of Youth in the Public Debate in Greece, Italy, and Spain: Does the Political Leaning of Newspapers Have Any Effect?. *American Behavioral Scientist*, 64 (5), 620-637.

Boulianne, S., Lalancette, M., & Ilkiw, D. (2020). "School strike 4 climate": social media and the international youth protest on climate change. *Media and Communication*, 8(2), 208-218.

Cushion, S. (2007). Protesting their apathy? An analysis of British press coverage of young anti-Iraq war protestors. *Journal of youth studies*, 10(4), 419-437.

Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*; Autumn 1993; 43(4), lk 51

Giroux, H. A. (1996). *Fugitive cultures: Race, violence, and youth*. New York: Routledge

Hall, S. (1997). *The work of representation. Representation: Cultural representations and signifying practices*, London:Sage.

Himma, M. ja Beilmann, M. (2019). Kust sa tead? | Noori poliitika ei huvita. *ERR*, 6. märts. Kasutatud 06.12.2020, <https://novaator.err.ee/916745/kust-sa-tead-noori-poliitika-ei-huvita>

Jenkins, H., Shresthova, S., Gamber-Thompson, L., Kligler-Vilenchik, N., & Zimmerman, A. (2018). *By any media necessary: The new youth activism (Vol. 3, lk 160)*. New York: NYU Press

Kitanova, M. (2020). Youth political participation in the EU: evidence from a cross-national analysis. *Journal of Youth Studies*, 23(7), 819-836.

Kõvatu, K. (2019). Noored kui kõneisikud ajakirjanike jaoks 2018. aasta noortekampade kajastuses. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

Lepianka, D. 2015b. How similar, how different? on Dutch media depictions of older and younger people. *Ageing and Society* 35, no. 5: 1095–1113.

Mazzarella, S. R., & Pecora, N. O. (2007). Girls in crisis: Newspaper coverage of adolescent girls. *Journal of Communication Inquiry*, 31(1), 6-29.

Murray, S. (2020). Framing a Climate Crisis: A descriptive framing analysis of how Greta Thunberg inspired the masses to take to the streets.

Noor, K. (2019). Keskkonnateemad on noorte jaoks olulisemad kui poliitika. *ERR*, 26. aprill. Kasutatud 06.12.2020, <https://novaator.err.ee/933915/keskkonnateemad-on-noorte-jaoks-olulisemad-kui-poliitika>.

Noorteseire aastaraamat 2018: Noored ja osalus. (2018). Noorteseire kodulehekülg, kasutatud 15.06.2021, <https://www.noorteseire.ee/et/aastaraamat/noorteseire-aastaraamat-2018-noored-ja-osalus>

O'Toole, T., Lister, M., Marsh, D., Jones, S., & McDonagh, A. (2003). Tuning out or left out? Participation and non-participation among young people. *Contemporary politics*, 9(1), 45-61.

PROMoting youth Involvement and Social Engagement: Opportunities and challenges for 'conflicted' young people across Europe 2016-2019: National Report level 2. (2019). *Euroopa Komisjon*, <https://cordis.europa.eu/project/id/693221/results>

Russell, A. (2004). The truth about youth? Media portrayals of young people and politics in Britain. *Journal of Public Affairs*, 4(4), 347-354.

Sheyholislami, J. (2001). Critical discourse analysis. Kasutatud 19.01.2021, https://www.researchgate.net/profile/Jaffer_Sheyholislami/publication/228921006_Critical_discourse_analysis/links/54a999720cf2eccc56e6c591.pdf

Tankard, J. W. (2001). The empirical approach to the study of media framing. Framing public life: *Perspectives on media and our understanding of the social world*, 95-106.

Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and power*. New York: Palgrave Macmillan

Van Dijk, T. A. (1997). What is political discourse analysis. *Belgian journal of linguistics*, 11(1), 11-52.

Lisa 1. Analüüsiskeem noorte meediarepresentatsiooni uurimiseks

a. Positiivsed ja negatiivsed hinnangud ning “meie” ja “nemad” stiilis vastandamine

1. Noorte kohta öeldud positiivsed väited
2. Noorte kohta väljendatud negatiivsed väited
3. Artiklis esinevate gruppide vastandamine: “meie” ja “nemad” väljendite kasutamine nende erinevates vormides või umbisikuline kõneviis, millega luuakse gruppide vahele distantsti

b. Eelduste ja varjatud hinnangute kindlakstegemine

1. Artikli formaalne struktuur: sõnavara ja süntaksi kasutamine viisil, mis võib viidata polariseeruvate gruppide arvamusele
2. Noorte kohta kasutatavad nimetused
3. Noori iseloomustavad omadussõnad
4. Millist käitumist soositakse?
5. Millist käitumist taunitakse?

d. Tekstis leiduvad raamid

1. probleemi defineerimine läbi kindlate kultuuriliste väärtuste,
2. lahenduste pakkumine (hinnates nende võimalikku mõju).

Lisa 2. Nimekiri analüüsitud artiklitest

1. Tigasson, K-R. (2019). Noored põevad kliimaärevust: millelgi pole enam mõtet, kui tulevik on tundmatu. *Eesti Ekspress*, 29. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://ekspress.delfi.ee/artikkel/87896912/noored-poevad-kliimaarevust-millelgi-pole-enam-motet-kui-tulevik-on-tundmatu?>
2. Parksepp, A. (2019), „Andke meile tulevik tagasi!” Noored protestisid parema kliima eest. *Eesti Päevaleht*, 15. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/85612479/andke-meile-tulevik-tagasi-noored-protestisid-parema-kliima-eest?>
3. Anton, K. (2019). MIS SAAB HOMME? Meil pole aega oodata, kuni kliimastreikijatest saavad kliimateadlased. *Eesti Päevaleht*, 19. november. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/88109631/mis-saab-homme-meil-pole-aega-oodata-kuni-kliimastreikijatest-saavad-kliimateadlased?>
4. Juhtkiri: miks noored streigivad? (2019). *Postimees*, 15. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://arvamus.postimees.ee/6545583/juhtkiri-miks-noored-streigivad>
5. Masen, K. (2019). Kristina Masen: millal noor võib rääkida? *Postimees*, 8. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://arvamus.postimees.ee/6796766/kristina-masen-millal-noor-voib-raakida>
6. Vaino, M. (2019). Laste kliimasõda. *Postimees*, 25. september. Kasutatud 22.03.2021, https://leht.postimees.ee/6786908/maarja-vaino-laste-kliimasoda?_ga=2.47632239.972050817.1615984360-2098751295.1571408370
7. Voitka, J. (2019). Jürgen Hendrik Voitka: Euroopa Liit ja keskkond – miks noored peaksid huvi tundma. *Postimees*, 10. mai. Kasutatud 22.03.2021, <https://arvamus.postimees.ee/6680118/jurgen-hendrik-voitka-euroopa-liit-ja-keskkond-miks-noored-peaksid-huvi-tundma>
8. Änilane, E. (2019). Vanad on hukas. Lapsed streigivad kliima eest, kui poliitikud seda ei tee. *Eesti Päevaleht*, 12. september. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/87407753/vanad-on-hukas-lapsed-streigivad-kliima-eest-kui-poliitikud-seda-ei-tee?>
9. JUHTKIRI | Kuulake! Kliimastreikijad ajavad õiget asja (2019). *Eesti Päevaleht*, 14. märts. Kasutatud 22.03.2021,

- <https://epl.delfi.ee/artikkel/85607281/juhtkiri-kuulake-kliimastreikijad-ajavad-oiget-as-ja?>
10. Lotman, A. (2019). Aleksei Lotman: noorte kiituseks. *Postimees*, 7. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://leht.postimees.ee/6795264/aleksei-lotman-noorte-kiituseks>
 11. Aarelaid, G-A. (2019). Getter-Agnes Aareleid: härra peaminister, ma olen tõsiselt mures kliimakatastroofi pärast – teie kätes on minu ja kogu inimkonna tulevik! *Eesti Päevaleht*, 25. juuni. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/86631331/getter-agnes-aareleid-harra-peaminister-ma-olen-tosiselt-mures-kliimakatastroofi-parast-teie-kates-on-minu-ja-kogu-inimkonna-tulevik?>
 12. Helme, M. (2019). POLIITKOLUMNIST | Moonika Helme: kliima on vaba! *Eesti Päevaleht*, 22. juuni. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/86607971/poliitkolumnist-moonika-helme-kliima-on-vaba>
 13. Ruben, A. (2019). Aarne Ruben: korralik konservatiiv on koos Gretaga. *ERR*, 16. detsember. Kasutatud 22.03.2019, <https://www.err.ee/1014495/aarne-ruben-korralik-konservatiiv-on-koos-gretaga>
 14. Ventsel, A. (2019). Aimar Ventsel: kes kardab Greta Thunbergi ehk Foucault'i oli õigus. *ERR*, 27. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/996424/aimar-ventsel-kes-kardab-greta-thunbergi-ehk-foucault-i-oli-li-oigus>
 15. Annus, E. (2019). Epp Annus: mida me ootame lastelt? *ERR*, 10. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/990357/epp-annus-mida-me-ootame-lastelt>
 16. Anger-Kraavi, A. (2019). REPORTAAŽ: Protestijad ja tegutsejad – koolinoored tajuvad kliimavastutust teravalt. *Postimees*, 2. november. Kasutatud 22.03.2021, <https://leht.postimees.ee/6816353/reportaaz-protestijad-ja-tegutsejad-koolinoored-tajuvad-kliimavastutust-teravalt>
 17. Raud, J. (2019). Inspireerib miljoneid. *Postimees*, 28. september. Kasutatud 22.03.2021, <https://leht.postimees.ee/6788858/inspireerib-miljoneid>
 18. Beltadze, G. (2019). Noortel valutab süda kliima pärast. *Postimees*, 15. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.postimees.ee/6545945/noortel-valutab-suda-kliima-parast>

19. Lõhmus, A. (2019). Alo Lõhmus: kes kardab Greta Thunbergi? *ERR*, 4. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/988633/alo-lohmus-kes-kardab-greta-thunbergi>
20. Tarand, K. (2019). Kaarel Tarand: kui Greta olnuks Kristin. *ERR*, 5. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://kultuur.err.ee/988964/kaarel-tarand-kui-greta-olnuks-kristin>
21. Lukmann, V. (2019). Veiko Lukmann: kuidas suhtuda kliimamuutusesse? *ERR*, 29. juuli. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/965715/veiko-lukmann-kuidas-suhtuda-kliimamuutusesse>
22. Kiivet, E. (2019). Elo Kiivet: koolistreik planeet Maa nimel. *ERR*, 9. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/918337/elo-kiivet-koolistreik-planeet-maa-nimel>
23. Izmailova, Z. (2019). Züleyxa Izmailova: ärge võtke meilt tulevikku! *ERR*, 14. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/919785/zuleyxa-izmailova-arge-votke-meilt-tulevikku>
24. Vasser, M. (2019). Madis Vasser: loodus sureb viimasena. *ERR*, 16. aprill. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/930629/madis-vasser-loodus-sureb-viimasena>
25. Ohvril, A. (2019). Anneli Ohvril: kas soovite kilekotti? *ERR*, 9. aprill. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/928119/anneli-ohvril-kas-soovite-kilekotti>
26. Tohvri, E. (2019). Erik Tohvri: see on vaid ühesuunaline tee. *Postimees*, 8. oktoober. Kasutatud 22.03.2019, <https://leht.postimees.ee/6795247/erik-tohvri-see-on-vaid-uhesuunaline-tee>
27. Jürgenstein, T. (2019). MIS SAAB HOMME? | Toomas Jürgenstein: et homme ei saabuks aeglane surm. *Eesti Päevaleht*, 23. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/87834785/mis-saab-homme-toomas-jurgenstein-et-homme-ei-saabuks-aeglane-surm?>
28. Kressa, K. (2019). Kuidas koolitüdruk Greta Thunbergist sai 21. sajandi lapspühak. *Eesti Päevaleht*, 10. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/87708557/kuidas-koolitudruk-greta-thunbergist-sai-21-sajandi-lapspuhak?>
29. Simer, S-K. (2019). Sille-Kadri Simer: Greta Thunberg on kõigest aastaga saavutanud rohkem kui ma oma terve elu jooksul. *Delfi*, 9. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://naistekas.delfi.ee/artikkel/87669919/sille-kadri-simer-greta-thunberg-on-koigest-aastaga-saavutanud-rohkem-kui-ma-oma-terve-elu-jooksul?>

30. Post, A. (2019). Minu koduplaneet vajab küll päästmist. *Delfi*, 9. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/87696199/minu-koduplaneet-vajab-kull-paastmist?>
31. Siil, K., Holstmeier, H. ja Raudsepp, J. (2019). Noorte kliimastreigi korraldajad saatsid EKREIKE juhtidele pöördumise: riigijuhid, kas kavatsete kliimakriisi lihtsalt pealt vaadata ning tulevased põlvned hooleta jätta? *EPL*, 20. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/85662705/noorte-kliimastreigi-korraldajad-saatsid-ekreike-juhtidele-poordumise-riigijuhid-kas-kavatsete-kliimakriisi-lihtsalt-pealt-vaadata-ning-tulevased-polved-hooleta-jatta>
32. Hvostov, A. (2019). Kes on 16aastane keskkonnaaktivist ja Nobeli preemiaale nomineeritud Greta Thunberg? *Eesti Ekspress*, 12. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://ekspress.delfi.ee/artikkel/85574159/kes-on-16aastane-keskkonnaaktivist-ja-nobeli-preemiaale-nomineeritud-greta-thunberg?>
33. Pullerits, P. (2019). Priit Pullerits: lõpetage streigid, hakake õppima. *Postimees*, 11. oktoober. Kasutatud 22.03.2021, <https://tartu.postimees.ee/6798739/priit-pullerits-lopetage-streigid-hakake-oppima>
34. Rumm, H. (2019). Hannes Rumm: jõuline muutus kliimapoliitikas tabas Eestit püksid rebadel. *Delfi*, 25. september. Kasutatud 22.03.2021, <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/87524011/hannes-rumm-jouline-muutus-kliimapoliiti-kas-tabas-eestit-puksid-rebadel?>
35. Tõugu, E. (2019). Enn Tõugu: maasturid sõidavad ju linnas, mitte maal. Nad veavad ka kliima eest meelt avaldavaid kooliõpilasi. *Eesti Päevaleht*, 3. november. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/87955003/enn-tougu-maasturid-soidavad-ju-linnas-mitte-maal-nad-veavad-ka-kliima-eest-meelt-avaldavaid-kooliopilasi?>
36. Kuldmaa, K. (2019). Kätlin Kuldmaa: jätke see maailmalõpuga hirmutamise! *Eesti Päevaleht*, 25. detsember. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/88471571/katlin-kuldmaa-jatke-see-maailmalopuga-hirmutamine?>
37. Helme, M. (2019). Martin Helme: Greta Thunberg ja tema propageeritav ideoloogia on ohtlik. *Delfi*, 15. detsember. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.delfi.ee/artikkel/88382939/martin-helme-greta-thunberg-ja-tema-propageeritav-ideoloogia-on-ohtlik?>

38. Tarand, K. (2019). Kaarel Tarand. Koalitsioonipäike noorsugu ei paita. *ERR*, 06. aprill. Kasutatud 22.03.2021, <https://kultuur.err.ee/927367/kaarel-tarand-koalitsioonipaike-noorsugu-ei-paita>
39. Schlümmer, E. (2019). Noorsootöö keskuse juht: mulle ei tee kunagi mitte midagi noorte juures muret. *Eesti Päevaleht*, 9. detsember. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/88302865/noorsootoo-keskuse-juht-mulle-ei-tee-kunagi-mitte-midagi-noorte-juures-muret?>
40. Vahter, T. (2019). Tauno Vahter: kas sinu laps on luuser või päästab maailma? *Postimees*, 31. juuli. Kasutatud 22.03.2021, <https://arvamus.postimees.ee/6742109/tauno-vahter-kas-sinu-laps-on-luuser-voi-paastab-maailma>
41. Espak, P. (2019). Peeter Espak: kliimadebatt fanatismi tõmbetuultes. *ERR*, 9. august. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/969245/peeter-espak-kliimadebatt-fanatismi-tombetuultes>
42. Rökk, R. (2019). Reet Marii Rökk: erakonnad on unustanud noored valijad. Jälle! *Eesti Päevaleht*, 20. veebruar. Kasutatud 22.03.2021, <https://epl.delfi.ee/artikkel/85384631/reet-marii-rokk-erakonnad-on-unustanud-noored-valijad-jalle?>
43. Greta Thunberg: maailma päästev imelaps või kliimahüsteerik? (2019). *Postimees*, 25. september. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.postimees.ee/6786709/greta-thunberg-maailma-paastev-imelaps-voi-kliimahysteerik>
44. Ligi 500 noort avaldas Toompeal meelt kliimamuutuste vastu ja lubas tagasi tulla kui midagi ei muutu (2019). *ERR*, 15. märts. Kasutatud 22.03.2021, <https://www.err.ee/920506/ligi-500-noort-avaldas-toompeal-meelt-kliimamuutuste-va-stu-ja-lubas-tagasi-tulla-kui-midagi-ei-muutu>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Karolina Kadak,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

“Noorte poliitilise aktiivsuse representatsioon Eesti *online*-meediaväljaannetes 2019. aasta kliimaprotestide näitel”,

mille juhendaja on Küllicki Seppel,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Karolina Kadak

28.06.2021